

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานและแนวคิดที่จะนำไปสู่กรอบความคิดให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวิเคราะห์และการอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ โดยเสนอเป็นหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา
 - 1.2 ลักษณะของการบริหารสถานศึกษา
2. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.1 การบริหารวิชาการ
 - 2.2 การบริหารงบประมาณ
 - 2.3 การบริหารงานบุคคล
 - 2.4 การบริหารทั่วไป
3. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 3.1 ความหมายและแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 3.2 การประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรมการปฏิบัติ
 - 3.3 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 3.4 การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ
 - 3.5 การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการสถานศึกษา
 - 4.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา
 - 4.2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 4.3 ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 4.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

- 4.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ
5. การประเมินสถานศึกษาพอเพียง
 - 5.1 การประเมินสถานศึกษาพอเพียง
 - 5.2 การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา
6. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2541 : 40) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาว่าเป็นการจัดการเพื่อเสริมความพร้อมให้กับโรงเรียนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาช่วยเหลือนักเรียนตามสภาพที่ประสบอยู่ ซึ่งความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาพิจารณาได้จากผลที่เกิดต่อการพัฒนาของเด็กและการเรียนการสอนเป็นสำคัญ

สมคิด บางโม (2544 : 153) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นแหล่งพัฒนาประชากรของประเทศสำคัญยิ่ง เนื่องจากโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่ใช้ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์จำนวนมาก เพื่อใช้ในการพัฒนาคน หากการจัดการบริหารงานในโรงเรียนขาดประสิทธิภาพ ผลผลิตของโรงเรียน คือ นักเรียนที่สำเร็จออกไป ย่อมมีประสิทธิภาพต่ำ ซึ่งส่งผลไปถึงการพัฒนาประเทศย่อมจะล่าช้าตามไปด้วย

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2546 : 28) กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นการใช้อิทธิพลต่อคนกลุ่มหนึ่งเพื่อให้มีความเจริญงอกงาม โดยใช้คนกลุ่มที่สองดำเนินการเพื่อให้วัตถุประสงค์บรรลุผลสำเร็จ ดังนั้นการบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในองค์การซึ่งมีหน้าที่สั่งการและอำนวยความสะดวกในการทำงานของกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน

ปรียาพร วงศอนุตรโรจน์ (2546 : 8) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบนักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุจุดหมายที่วางไว้

แฮร์ริส (Harris, 1989 : 19) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่าเป็นกระบวนการในการสร้างบูรณาการแห่งความสามารถบุคคล และการนำประโยชน์จากวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้อย่างเหมาะสม เพื่อช่วยให้มีการพัฒนาคุณภาพมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งมิใช่เพียงแต่มุ่งพัฒนาอนุชนของชาติเท่านั้น แต่ยังมุ่งให้การพัฒนาบุคลากรต่าง ๆ ของสถานศึกษาอีกด้วย

กู๊ด (Good. 1993 : 14) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นการวินิจฉัยสั่งการควบคุม และการจัดการในเรื่องเกี่ยวกับงานหรือกิจการสถานศึกษาทั้งบริหารธุรกิจของสถานศึกษา โดยมุ่งให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาที่ได้ตั้งไว้ ภาระหน้าที่ดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับครู นักเรียน บุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา โปรแกรมการสอน กิจกรรมหลักสูตร วิธีการสอน วัสดุ อุปกรณ์และการแนะแนว

เกร็ก(Gregg. 1997 : 32) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่าเป็นการปฏิบัติงานและเป็นหน้าที่ที่ต้องทำการเพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับงานสอนนักเรียนที่เข้ามารับการศึกษานในสถาบันการศึกษา

สรุป การบริหารสถานศึกษาหมายถึง การจัดระบบการบริหารจัดการที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาประกอบด้วย การดำเนินการ ด้านนโยบายการขับเคลื่อน ด้านวิชาการ ด้านแผนงาน ด้านงบประมาณและด้านการบริหารทั่วไป

ลักษณะของการบริหารสถานศึกษา

ลักษณะของการบริหารสถานศึกษาเป็นหลักปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษาแต่ละสถานศึกษา ซึ่งมีนักวิชาการ ได้กล่าวถึงลักษณะของการบริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

ไพฑูริย์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2539 : 8) กล่าวว่าลักษณะของการบริหารสถานศึกษาเป็นการดำเนินการของกลุ่มบุคคล เพื่อการบริหารทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2539 : 99) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของการบริหารสถานศึกษาเป็นการใช้ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาตามความมุ่งหมายของหลักสูตรการบริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบการบริหารราชการโดยรูปแบบของสถานศึกษาของรัฐบาลจัดว่าเป็นองค์กรประเภทสาธารณะ ขณะเดียวกันก็เป็นองค์กรประเภทบริการ ผู้บริหารเป็นผู้ดูแลให้ทุกฝ่ายทำงานให้ดีที่สุด เพื่อให้บรรลุปรัชญาและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา

ธีรฤทธิ ประทุมพรรัตน์ (2539 : 81) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการบริหารสถานศึกษาว่าเป็นกิจกรรมการบริหารการศึกษาอย่างหนึ่งที่มีผู้บริหารการศึกษาในระดับสถานศึกษากระทำร่วมกับผู้เกี่ยวข้องให้บรรลุวัตถุประสงค์คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้เกิดกับผู้เรียนตามความมุ่งหมายของหลักสูตร อันเป็นแนวนโยบายของรัฐที่กำหนด

อำนาจ ถาวร (2541 :1) กล่าวว่าลักษณะการบริหารสถานศึกษา คือการจัดกิจกรรมที่กลุ่มบุคคลร่วมมือดำเนินการให้แก่สมาชิกของสังคม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้โดยใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม

ธีระ ภักดี (2542 : 7) กล่าวว่า ลักษณะทางการบริหารสถานศึกษา คือวางแผน ดำเนินงานด้านการศึกษาให้กับนักเรียนที่มีกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับครู หลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์การสอน และการวัดผล เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้

กูด (Good. 1993 : 54) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการบริหารสถานศึกษา คือประการที่หนึ่ง การบริหารสถานศึกษา เป็นการอำนวยความสะดวก และดำเนินการเกี่ยวกับภาระหน้าที่ทั้งหมดของสถานศึกษา โดยต้องคำนึงถึงผลสุดท้ายของการศึกษาเป็นหลักสำคัญ และประการที่สอง คือ การบริหารสถานศึกษา หมายถึงการควบคุมและการจัดการด้านต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เช่น เรื่องเกี่ยวกับครู นักเรียน แผนการสอน หลักสูตร กิจกรรม วิธีสอน สื่อการสอนและการแนะแนว

สรุป ลักษณะของการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การวางแผน การกำหนดวิธีของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับครู นักเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 33) ได้มีการกำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารโรงเรียน โดยกำหนดขอบข่ายการบริหารงานของโรงเรียน ไว้ 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งสรุปสาระดังนี้

การบริหารวิชาการ

การบริหารวิชาการ เป็นภาระงานของผู้บริหารและบุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพราะเป็นงานที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ได้มีผู้ที่ให้ความหมายของการบริหารวิชาการและขอบข่ายภารกิจ พอสรุปได้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 33-38) ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ว่างานวิชาการเป็นงาน หลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้ สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการ

ของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น

2. เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและการประเมินคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาตนเองและการประเมินจากหน่วยงานภายนอก

3. เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

4. เพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นๆ อย่างกว้างขวาง ขอบข่ายและภารกิจ

4.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

4.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

4.3 การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน

4.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.6 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4.7 การนิเทศการศึกษา

4.8 การแนะแนวการศึกษา

4.9 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

4.10 การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

4.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

4.12 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคลากร ครอบครัว องค์กร

หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ขอบข่ายการดำเนินงาน

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สาระ

แกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น

1.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ประเมินสถานภาพสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์โดยพยายามบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่ม สาระการเรียนรู้เดียวกัน และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

1.3 นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการหลักสูตรให้เหมาะสม

1.4 นิเทศการใช้หลักสูตร

1.5 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2.1 จัดทำแผนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม

2.2 จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมทั้งด้านเวลา สาระการเรียนรู้และผู้เรียน

2.3 จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงจากแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้

2.4 การแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้

2.5 ให้ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้

2.6 ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและต่อเนื่อง

3. การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน

3.1 กำหนดระเบียบการวัดและประเมินของสถานศึกษา

3.2 จัดทำเอกสาร หลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

3.3 วัดผล ประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์ เทียบโอนผลการเรียนและอนุมัติผลการเรียนในสถานศึกษา

3.4 จัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้นและจัดให้มีการซ่อมเสริม กรณีที่มีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

3.5 จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล

3.6 มีการเทียบโอนผลการเรียนโดยคณะกรรมการ

3.7 จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยการบริหารการจัดการและพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา

4.2 ส่งเสริมให้ครู ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้

4.3 ให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประสานความร่วมมือในการศึกษา

วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนเผยแพร่ผลงานการวิจัย

4.4 พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

5.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผลิต พัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการศึกษา

5.2 จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้กับผู้สอนและผู้เรียนอย่างเพียงพอและหลากหลาย

6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

6.1 จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียงและสอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้

6.2 ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียน

7. การนิเทศการศึกษา

7.1 จัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา

7.2 ดำเนินงานนิเทศงานวิชาการและการเรียนรู้ในรูปแบบหลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา

7.3 ประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา

7.4 ติดตามประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนของสถานศึกษา

8. การแนะแนวการศึกษา

8.1 จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา

8.2 จัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกระบวนการเรียนการสอน
ดำเนินการแนะแนวสถานศึกษา

8.3 ติดตามและประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการแนะแนว
การศึกษานอกสถานศึกษา

8.4 ประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ด้านการแนะ
แนวการศึกษา กับสถานศึกษาหรือเครือข่ายการแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา

9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

9.1 จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับสถานศึกษา

9.2 สนับสนุน ส่งเสริมให้มีระบบการประกันคุณภาพในระดับหน่วยงานใน
สถานศึกษา

9.3 กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผลการประกัน
คุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา

9.4 รับปรุงและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา

10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

10.1 ดำเนินการเสริมความรู้และประสบการณ์ให้กับชุมชนโดยร่วมมือกับ
บุคคลชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่น

10.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถเลือกสรรภูมิปัญญาและ
วิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ โดยร่วมมือกับ
บุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่น

10.3 สนับสนุนและช่วยเหลือให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์
ระหว่างชุมชน โดยร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่น

11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

11.1 ประสานความร่วมมือช่วยเหลือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา
ของรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

11.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับองค์กรต่างๆ
ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคลากร ครอบครัวย องค์กร
หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

12.1 สสำรวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการในการ
ได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัด
การศึกษา

12.2 ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวิชาการและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ใน
การจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

12.3 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารวิชาการ หมายถึง กระบวนการในการบริหารกิจกรรม ต่างๆ เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการวัดผล ประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียน การวิจัย การจัดทำสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แหล่งเรียนรู้ การนิเทศ การศึกษา การแนะแนวการศึกษา ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมความรู้ ด้าน วิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมและสนับสนุน งาน วิชาการแก่บุคลากร หน่วยงาน องค์กร และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เกิด ประโยชน์ต่อโรงเรียนและผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ

การบริหารงบประมาณ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 39-50) การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา มุ่งเน้น ความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการ บริหาร มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จาก ทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ ทางการศึกษาส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านงบประมาณมีความเป็นอิสระ คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้

2. เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ

3. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้อย่างพอเพียงและมี

ประสิทธิภาพ

ขอขยายและภารกิจ

1. การจัดทำและเสนอของบประมาณ

1.1 การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา

1.2 การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา

1.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของบประมาณ

2. การจัดสรรงบประมาณ

2.1 การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา

2.2 การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ

2.3 การโอนเงินงบประมาณ

3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการ

ดำเนินงาน

3.1 การตรวจสอบติดตามการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

3.2 การประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

4. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

4.1 การจัดการทรัพยากร

4.2 การระดมทรัพยากร

4.3 การจัดหารายได้และผลประโยชน์

4.4 กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา

4.5 กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา

5. การบริหารการเงิน

5.1 การเบิกเงินจากคลัง

5.2 การรับเงิน

5.3 การเก็บรักษา

5.4 การจ่ายเงิน

5.5 การนำส่งเงิน

5.6 การกักเงินไว้เบิกเหลือมปี

6. การบริหารบัญชี

6.1 การจัดทำบัญชีการเงิน

6.2 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

6.3 การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียนและรายงาน

7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

7.1 การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา

7.2 การจัดหาพัสดุ

7.3 การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง

ขอช่วยการดำเนินงาน

1. การจัดทำและเสนอของงบประมาณ

1.1 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศและดัชนีชี้วัดผลผลิตและผลลัพธ์ด้าน

งบประมาณของสถานศึกษา

1.2 วิเคราะห์แผนกลยุทธ์ โดยพิจารณาแผนงาน โครงการของฝ่ายต่าง ๆ

เพื่อนำไปจัดตั้งเป็นแผนงบประมาณของสถานศึกษา

1.3 จัดทำแผนงบประมาณตามแผนงาน งาน โครงการ ให้มีความเชื่อมโยงกับดัชนีชี้วัดผลผลิตและผลลัพธ์ของสถานศึกษาและของเขตพื้นที่การศึกษา

1.4 วิเคราะห์และลำดับความสำคัญของแผนงาน งาน โครงการและจัดตั้งงบประมาณของสถานศึกษาเพื่อเสนอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษา

1.5 จัดทำคำขอตั้งงบประมาณของสถานศึกษาเสนอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.6 ทำสัญญาบริการสาธารณะ โดยมีเป้าหมายการให้บริการที่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

2. การจัดสรรงบประมาณ

2.1 จัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้กับหน่วยงานภายในสถานศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

2.2 จัดส่งแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อขอใช้งบประมาณไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.3 เบิกจ่ายงบประมาณประเภทต่างๆ ตามแผนปฏิบัติการประจำปี

2.4 อนุมัติการใช้งบประมาณของสถานศึกษาตามประเภทและรายการที่ได้รับงบประมาณ

2.5 โอนเงินงบประมาณ วงเงินรวมต่างประเภท งบรายจ่ายของแต่ละแผนงาน งาน โครงการ

2.6 รายงานผลการดำเนินงาน ผลการใช้จ่ายเงิน งบประมาณประจำปี โดยแสดงรายละเอียด ผลผลิต และผลลัพธ์ของแผนงาน งาน โครงการ ตามแบบที่กำหนดไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3. การตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ

3.1 กำหนดแผนการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา

3.2 วางแผน ตรวจสอบ วิเคราะห์ ประเมินความพอเพียงและประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในของสถานศึกษา

3.3 สอบทานระบบการปฏิบัติงาน

3.4 สอบทานความเชื่อถือได้ของข้อมูล

3.5 ตรวจสอบระบบการดูแลรักษาและความปลอดภัยของทรัพย์สินของหน่วยรับตรวจ

3.6 การประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

- 3.7 วางแผน ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดำเนินงานของสถานศึกษา
- 3.8 วิเคราะห์และประเมินความมีประสิทธิภาพ ประหยัด และคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรของหน่วยงานในสถานศึกษา
4. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
- 4.1 วางแผน ธรรมนูญ ส่งเสริมการระดมทุนการศึกษาและทุนเพื่อการพัฒนาสถานศึกษา
- 4.2 จัดทำข้อมูลสารสนเทศ และระบบการรับจ่ายทุนการศึกษาและทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล คุ้มค่า
- 4.3 สรุป รายงาน เผยแพร่ และเชิญเกียรติผู้สนับสนุนทุนการศึกษาและทุนเพื่อพัฒนาสถานศึกษา
- 4.4 สำรวจความต้องการของนักเรียน และคัดเลือกนักเรียนเพื่อเสนอผู้ตามเกณฑ์ที่กำหนด
- 4.5 ประสานการกู้ยืมเพื่อศึกษากับหน่วยปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง
- 4.6 สร้างความตระหนักแก่ผู้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา
- 4.7 ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงาน
- 4.8 จัดระบบสวัสดิการเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- 4.9 สำรวจ และจัดทำข้อมูลทรัพยากรเพื่อการศึกษาในเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษา เพื่อประชาสัมพันธ์ให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน
- 4.10 ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรของสถานศึกษาร่วมมือกันใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนการสอนและสถานศึกษา
- 4.11 ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคล หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน
- 4.12 ดำเนินการเชิญเกียรติบุคคลและหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนที่สนับสนุนการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา
- 4.13 จัดหารายได้และผลประโยชน์ และบริหารจัดการตามแนวทางของกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง
5. การบริหารการเงิน
- 5.1 ยื่นเรื่องขอเบิกเงินพร้อมหลักฐานสำหรับรายการที่มีได้จัดสรรและ

กำหนดให้เบิกเป็นเงินก้อน เช่น เงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร ให้เขตพื้นที่การศึกษา
 เว้น แต่กรณีการขอเบิกเงินสำหรับเงินงบประมาณที่จัดสรรและกำหนดให้เบิกเป็นวงเงินรวมไม่
 ต้องยื่น เรื่องให้เขตพื้นที่การศึกษา

5.2 รับเงินและออกใบเสร็จรับเงินในส่วนที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา

5.3 เก็บรักษาเงินที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา

5.4 จ่ายเงินที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ให้บุคลากรหรือผู้มีสิทธิโดยตรง เว้นแต่ กรณี
 ที่เป็นอำนาจจ่ายคลังและที่คลังกำหนดให้ส่วนราชการผู้เบิกเป็นผู้จ่าย

5.5 หักเงิน ณ ที่จ่าย และนำเงินที่หักส่งตามอำนาจหน้าที่

5.6 นำส่งเงินที่อยู่ในอำนาจหน้าที่โดยนำส่งคลังโดยตรงหรือนำส่งคลัง ผ่าน

ธนาคาร

6. การบริหารการบัญชี

6.1 จัดทำบัญชีเฉพาะที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา

6.2 จัดทำทะเบียนเฉพาะที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา

6.3 จัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงินส่งเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วย
 งานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเปิดเผยต่อสาธารณชน

6.4 จัดทำและจัดหาเอง เว้นแต่เป็นแบบพิมพ์กลางที่เขตพื้นที่การศึกษา
 หรือหน่วยงานต้นสังกัดหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้นเพื่อจำหน่ายแจก

7. การบริหารการพัสดุและสินทรัพย์

7.1 วางแผนจัดหาพัสดุปัจจุบันและล่วงหน้า 3 ปี เฉพาะส่วนที่จะจัดหาเอง
 หรือที่จะร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นหรือหน่วยงานอื่นจัดหา

7.2 กำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเว้นแต่กรณีที่มีแบบรูปรายการ
 หรือคุณลักษณะเฉพาะมาตรฐานอยู่แล้ว

7.3 พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุในระดับ
 สถานศึกษา

7.4 จัดหาพัสดุด้วยเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณของสถานศึกษา
 โดยดำเนินการเอง หรือร่วมกับสถานศึกษาอื่นหรือหน่วยงานอื่น จัดหาตามแผนการ จัดหาพัสดุ
 ประจำปี

7.5 ควบคุม ดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่
 ของสถานศึกษา

7.6 จัดหาผลประโยชน์สินทรัพย์ในส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบของ
 สถานศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง การดำเนินการทางด้านงบประมาณ เงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดทำและเสนอของงบประมาณ การจัดสรร งบประมาณ การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี การบริหาร พัสดุและสินทรัพย์ โดยมีระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารและต้องอาศัยความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้และก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาอย่างสูงสุด

การบริหารงานบุคคล

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 51-63) กล่าวว่า การบริหารบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อดำเนินการด้านการบริหารบุคคลให้เกิดความคล่องตัวอิสระ ภายใต้กฎระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล
2. เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
3. เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มศักยภาพโดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ
4. เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคง และความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ขอบข่ายและภารกิจ

1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
2. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
4. วินัยและการรักษาวินัย

5. การออกจากราชการ

ขอข่วยการดำเนินงาน

1. การวางแผนอัตรากำลัง

- 1.1 ประเมินความต้องการอัตรากำลัง
- 1.2 จัดทำแผนอัตรากำลังของสถานศึกษา
- 1.3 เสนอแผนอัตรากำลังของสถานศึกษาโดยความเห็นชอบของ

คณะกรรมการสถานศึกษา ไปยังเขตพื้นที่การศึกษา

2. กำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

2.1 สํารวจและรวบรวมข้อมูลขอปรับปรุงกำหนดตำแหน่งวิทยฐานะให้สูงขึ้นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา

2.2 ขอกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะเพิ่มเติมและขออนุมัติตัดโอนตำแหน่งและอัตราเงินเดือน

2.3 เสนอขอเปลี่ยนแปลงการกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาต่อเขตพื้นที่การศึกษา

2.4 ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และตามที่ได้รับมอบหมาย

3. การเกลี่ยอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.1 รวบรวมและรายงานข้อมูลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาต่อเขตพื้นที่การศึกษา

4. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง

4.1 เสนอความต้องการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อเขตพื้นที่การศึกษา

4.2 ดำเนินการสรรหาเพื่อบรรจุแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในกรณีที อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาเห็นชอบหรือมอบหมาย

4.3 ดำเนินการสรรหาและจัดจ้างบุคคล เพื่อปฏิบัติงานในตำแหน่งอัตราจ้างประจำหรืออัตราจ้างชั่วคราว ตามความต้องการและจำเป็นของสถานศึกษา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

4.4 แจ้งภาระงาน มาตรฐานคุณภาพงาน มาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพและเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทราบ เป็นลายลักษณ์อักษร

4.5 ดำเนินการทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการสำหรับบุคลากรทางการศึกษาหรือเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มสำหรับผู้ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่ง

4.6 ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามเงื่อนไขที่ได้แจ้งให้ทราบตามข้อ 1 (อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง)

4.7 รายงานผลการทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือการเตรียมความพร้อม และพัฒนาอย่างเข้มแล้วแต่กรณีต่อเขตพื้นที่การศึกษา

4.8 ดำเนินการแต่งตั้ง หรือสั่งให้พ้นจากสภาพการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดเมื่อได้รับอนุมัติจาก อ.ก.ค.ศ. เขต พื้นที่การศึกษา

5. การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

5.1 การย้ายผู้บริหารของหน่วยงานการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาเสนอความประสงค์และเหตุผลความจำเป็นในการขอย้ายต่อเขตพื้นที่การศึกษา

5.2 การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

5.2.1 รวบรวมรายชื่อและข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประสงค์จะขอย้ายและให้ความเห็นชอบเสนอไปยังสถานศึกษาที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประสงค์จะขอย้ายไปปฏิบัติงาน

5.2.2 พิจารณาให้ความเห็นชอบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประสงค์จะขอย้ายมาปฏิบัติงานในสถานศึกษา

5.2.3 สั่งย้ายและสั่งบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาแล้วแต่กรณี ตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

5.3 การย้ายผู้บริหารของหน่วยงานผู้บริหารสถานศึกษาเสนอความประสงค์และเหตุผลความจำเป็นในการขอย้ายไปยังเขตพื้นที่การศึกษาด้านสังกัดและเขตพื้นที่การศึกษาที่ประสงค์จะขอย้ายไปปฏิบัติงาน

5.4 การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

5.4.1 รวบรวมรายชื่อและข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประสงค์จะขอย้ายเสนอไปยังสถานศึกษาที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประสงค์จะขอย้ายไปปฏิบัติงาน

5.4.2 พิจารณาให้ความเห็นชอบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประสงค์ขอย้ายมาปฏิบัติงานในสถานศึกษา

1) ในกรณีให้ความเห็นชอบรับย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เสนอเรื่องไปยังเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อขออนุมัติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา

2) ในกรณีให้ความเห็นว่าไม่สมควรรับย้าย ให้แจ้งเรื่องไปยังผู้บริหารสถานศึกษาด้านสังกัดของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประสงค์จะขอย้ายทราบ

5.4.3 สั่งย้ายและสั่งบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาแล้วแต่กรณีตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

6. การเปลี่ยนแปลงสถานภาพวิชาชีพ

6.1 ตรวจสอบคำขอเปลี่ยนแปลงสถานภาพของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความประสงค์จะขอเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง หน้าที่ และเสนอเขตพื้นที่การศึกษา

6.2 เสนอแนะให้ความเห็นชอบในกรณีที่มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาขอเปลี่ยนแปลงตำแหน่งมาดำรงตำแหน่งในสถานศึกษานั้น ๆ

6.3 ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

7. เงินเดือนและค่าตอบแทน

7.1 อัตราเงินเดือนและค่าตอบแทนให้เป็นไปตามบัญชีและอัตราเงินเดือนและเป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

7.2 การได้รับเงินเดือนและค่าตอบแทนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด

8. การเลื่อนขั้นเงินเดือน

8.1 การเลื่อนขั้นเงินเดือนปกติ

8.1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนดในฐานะผู้บังคับบัญชา

8.1.2 รวบรวมข้อมูลพร้อมความเห็นของผู้มีอำนาจในการประเมินและให้ความเห็นในการเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเสนอคณะกรรมการตาม ข้อ 8.1.1 พิจารณา

8.1.3 แจกคำสั่งไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในฐานะผู้บังคับบัญชาทราบ พร้อมเหตุผลที่ไม่เลื่อนขั้นเงินเดือน

8.1.4 สั่งเลื่อนขั้นเงินเดือนให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในฐานะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง

8.2 การเลื่อนขั้นกรณีพิเศษ กรณีถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ

8.2.1 เสนอเรื่องพร้อมทั้งข้อยุติและรายละเอียดไปยังเขตพื้นที่การศึกษา

8.2.2 ดำเนินการด้านสวัสดิการให้แก่ครอบครัวผู้ถึงแก่กรรมอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนดตามความเหมาะสม

9. การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

9.1 วิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา

9.2 จัดทำ แผนพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

9.3 ดำเนินการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามแผนที่กำหนด

9.4 สร้างและพัฒนาความร่วมมือกับเครือข่ายในการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

10. การลาศึกษาต่อ

10.1 อนุญาตหรือเสนอขออนุญาตการลาศึกษาต่อตามนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการของเขตพื้นที่การศึกษาและตามที่กฎหมายกำหนด

10.2 เสนอเรื่องการอนุญาตให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ลาศึกษาต่อให้เขตพื้นที่การศึกษาทราบ

11. การประเมินผลการปฏิบัติงาน

11.1 กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานและดัชนีชี้วัดผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ ก.ค.ศ.กำหนด

11.2 ดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด

11.3 นำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา

11.4 รายงานผลการประเมินการปฏิบัติงานในส่วนที่เขตพื้นที่การศึกษา ร้องขอได้รับทราบ

12. การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ

12.1 ส่งเสริมพัฒนาตนเองของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูและคุณภาพการศึกษา

12.2 สร้างขวัญและกำลังใจข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยการยกย่องเชิดชูเกียรติ ผู้มีผลงานดีเด่นและมีคุณงามความดีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด

12.3 ดำเนินการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามความเหมาะสม

13. มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ

13.1 ดำเนินการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ วินัย มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

13.2 ควบคุม ดูแล และส่งเสริมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีการประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ วินัย มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

14. การส่งเสริมวินัยสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

14.1 เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีวินัย

14.2 ป้องกันไม่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย

15. การดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

15.1 การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรที่กระทำผิดวินัยไม่

ร้ายแรง

15.1.1 กรณีมีข้อมูล ให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนการกระทำผิดวินัยไม่

ร้ายแรงในฐานะผู้บังคับบัญชา

15.1.2 พิจารณาลงโทษทางวินัย หากปรากฏผลการสอบสวนว่าผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามอำนาจหน้าที่กฎหมายกำหนด

15.1.3 รายงานผลการพิจารณาลงโทษทางวินัยไปเขตพื้นที่การศึกษา

15.2 การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

15.2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงในฐานะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งหรือรายงานต่อผู้มีอำนาจแล้วแต่กรณี

15.2.2 ประสานกับหน่วยงานการศึกษาอื่นและกรรมการสอบสวน กรณีมีการกระทำผิดวินัยร่วมกัน

15.2.3 พิจารณาระดับโทษและสั่งลงโทษกรณีความผิดไม่ร้ายแรงแล้วรายงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือเสนอระดับโทษไปยังเขตพื้นที่ศึกษากรณีเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงเพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณา

16. การสั่งพักราชการ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาผู้กระทำผิดวินัยพักราชการ หรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนในฐานะผู้มีอำนาจหน้าที่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการกฎหมายกำหนด

17. การลงโทษทางวินัยและการรายงานการดำเนินการทางวินัยดำเนินการลงโทษทางวินัยและรายงานการดำเนินการทางวินัยตามที่กฎหมายกำหนด

18. การอุทธรณ์

18.1 รับเรื่องอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา แล้วเสนอไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาดำเนินการต่อไป ในกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเสนอเรื่องอุทธรณ์ผ่านหัวหน้าสถานศึกษา

18.2 เสนอความเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาในการพิจารณาอุทธรณ์ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ยื่นอุทธรณ์ผ่านคณะกรรมการสถานศึกษาต่อ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาหรือผู้มีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนด

19. การร้องทุกข์ รับเรื่องร้องทุกข์ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาแล้วเสนอไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาดำเนินการต่อไป ในกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเสนอเรื่องร้องทุกข์ผ่าน

20. การลาออกจากราชการ

20.1 การลาออกจากราชการ

20.1.1 รับเรื่องการลาออกจากราชการของครูและบุคลากรทางการศึกษาในฐานะผู้บังคับบัญชา แล้วเสนอไปยังผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งพิจารณา

20.1.2 อนุญาตการลาออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในฐานะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด

20.1.3 ยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในฐานะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้ง หากเห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด

20.2 สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญ เพราะเหตุทดแทนในฐานะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด

21. การขอรับใบอนุญาตและการขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพดำเนินการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพและการขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของข้าราชการครูและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเสนอไปยังเขตพื้นที่การศึกษาให้ดำเนินการต่อไป

22. งานทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

22.1 จัดทำข้อมูลทะเบียนประวัติข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้าง

22.2 ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเกษียณอายุราชการของข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้างในสถานศึกษา

23. งานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

23.1 ดำเนินการในการขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำหรับข้าราชการครูบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้างในสังกัด เพื่อเสนอคำขอต่อเขตพื้นที่การศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับบุคลากรในโรงเรียน ให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ โดยการวางแผนอัตรากำลัง และกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้าง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย การออกจากราชการ โดยคำนึงถึงศักยภาพในการทำงานของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อโรงเรียนและราชการ

การบริหารทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 64-73) การบริหารทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและ เป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการ บริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัด การศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้บริการ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานและอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชนซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี เลื่อมใส ศรัทธาและให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา

ขอบข่ายและภารกิจ

1. การดำเนินงานธุรการ
2. งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
4. การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
7. การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป

8. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
9. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
10. การรับนักเรียน
11. การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตาม

อัยยาศัย

12. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
13. การส่งเสริมกิจการนักเรียน
14. การประชาสัมพันธ์
15. การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
16. งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น
17. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
18. งานบริการสาธารณะ
19. งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

ขอข่ายการดำเนินงาน

1. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
 - 1.1 จัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของเขตพื้นที่การศึกษา
 - 1.2 จัดระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงกับสถานศึกษาอื่น เขตพื้นที่การศึกษาและส่วนกลาง
 - 1.3 นำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร การบริการและการประชาสัมพันธ์
2. การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
 - 2.1 ประสานงานกับเครือข่ายการศึกษาเพื่อแสวงหาความร่วมมือ ความช่วยเหลือ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนงานการศึกษาของสถานศึกษา
 - 2.2 เผยแพร่ข้อมูลเครือข่ายการศึกษาให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง
 - 2.3 กำหนดแผน โครงการหรือกิจกรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา
 - 2.4 ให้ความร่วมมือและสนับสนุนทางวิชาการแก่เครือข่ายการศึกษาของสถานศึกษาและของเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง
3. การวางแผนการศึกษา

3.1 แผนพัฒนาการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์

3.1.1 จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายและทิศทางของเขตพื้นที่การศึกษาและสนองความต้องการของชุมชนและสังคม โดยการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน องค์กร สถาบัน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

3.1.2 เสนอแผนพัฒนาการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ให้เขตพื้นที่การศึกษา
รับทราบ

3.1.3 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา

3.2 แผนพัฒนาการศึกษาประจำปีและแผนปฏิบัติการประจำปี

3.2.1 กำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาและการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายและกรอบแนวทางการจัดและพัฒนาการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา และแผนการศึกษาของสถานศึกษา

3.2.2 จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาประจำปีเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณจากเขตพื้นที่การศึกษา

3.2.3 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีตามนโยบายและกรอบแนวทางของสถานศึกษาและตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรรร่วมกับทรัพยากรของสถานศึกษาหรือที่สถานศึกษาจัดหาได้เอง

3.2.4 เสนอแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาให้เขตพื้นที่การศึกษา
รับทราบ

4. งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน

4.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การจัดและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาตามกรอบทิศทางของเขตพื้นที่การศึกษาและตามความต้องการของสถานศึกษา

4.2 แจ้งผลการศึกษาวิจัยของสถานศึกษาให้เขตพื้นที่การศึกษารับทราบ

4.3 เผยแพร่ผลการศึกษาวิจัยของสถานศึกษาให้บุคลากรในสถานศึกษาและ
สาธารณชนทราบ

5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร พัฒนาระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่ทันสมัยมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

6. การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน

6.1 กำหนดมาตรฐานและดัชนีชี้วัดผลการปฏิบัติงานแต่ละด้านของสถานศึกษา

6.2 ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของ
สถานศึกษา

6.3 ปรับปรุงและพัฒนาทั้งมาตรฐานการปฏิบัติงานและระบบการประเมิน
มาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

7. งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยวางแผนและดำเนินการนำนวัตกรรมและ
เทคโนโลยีเพื่อศึกษามาใช้ในการบริหารและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

8. งานเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนข้อมูล
รับทราบหรือดำเนินการตามมติของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณี

9. การดำเนินงานธุรการ ด้านการเงิน การคลัง บัญชีและพัสดุ

9.1 วางระบบด้านการเงิน การคลังและการพัสดุของสถานศึกษา

9.2 ดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้างและการจัดทำบัญชีตามระเบียบที่กำหนด

9.3 ขอเบิกจ่ายงบประมาณไปยังคลังจังหวัดผ่านเขตพื้นที่การศึกษาตามระบบที่

กำหนด

9.4 กำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณภายในสถานศึกษาให้เป็นไป
ตามแผนและระเบียบที่กำหนด

10. การอำนวยความสะดวกด้านบุคลากรจัดระบบการส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวก
สะดวกในการบริหารงานบุคคล ตั้งแต่การสรรหา บรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย การพัฒนาสิทธิ
ประโยชน์และสวัสดิการ ตลอดจนการดำเนินการทางวินัยตามบทบาทความรับผิดชอบของ
สถานศึกษา

11. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมบำรุง ดูแล และพัฒนาอาคาร สถานที่
และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสม และพร้อมที่จะใช้
ประโยชน์

12. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

12.1 ประสานงานกับชุมชนและท้องถิ่นในการสำรวจ และจัดทำสำมะโน ผู้เรียน
ที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษาของสถานศึกษา

12.2 เสนอสำมะโนผู้เรียนให้เขตพื้นที่การศึกษารับทราบ

13. การรับนักเรียน

13.1 กำหนดเขตพื้นที่บริการการศึกษาของแต่ละสถานศึกษาโดยประสานงานกับ
เขตพื้นที่การศึกษา

13.2 กำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษาโดยประสานงานกับเขตพื้นที่
การศึกษา

13.3 ดำเนินการรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด

14. การจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษาเสนอข้อมูลและความต้องการในการ ยุบ รวม เลิกหรือเปลี่ยนแปลงสภาพสถานศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษาโดยผ่านความเห็นชอบของ คณะกรรมการสถานศึกษา

15. การอำนวยการและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตาม อัยาศัย

15.1 สำรวจความต้องการในการเข้ารับบริการการศึกษาทุกรูปแบบทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัยาศัย

15.2 กำหนดแนวทางและความเชื่อมโยงในการจัดและพัฒนากการศึกษาของ สถานศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัยาศัย ตามความ ต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแนวทางของเขตพื้นที่การศึกษา

15.3 ดำเนินการจัดการศึกษา ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้ง 3 รูปแบบ ตาม ความเหมาะสม และศักยภาพของสถานศึกษารวมทั้งเชื่อมโยง ประสานความร่วมมือและ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัด การศึกษา

16. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

16.1 กำหนดแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา

16.2 ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในทุกด้านซึ่งครอบคลุมถึง การประสานความร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน สถาบันสังคมและ สถานศึกษาอื่น ในการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาาร่วมกัน

17. การทัศนศึกษา

17.1 วางแผนการนำนักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่

17.2 ดำเนินการนำนักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ตามหลักเกณฑ์และ วิธีการที่กำหนด

18. การส่งเสริมกิจการนักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนและส่งเสริม สนับสนุน ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความสนใจและความถนัดของ นักเรียน

19. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

19.1 วางแผนการประชาสัมพันธ์งานการศึกษาของสถานศึกษา

19.2 ดำเนินการประชาสัมพันธ์งานการศึกษาตามแนวทางที่กำหนด

19.3 ติดตาม ประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนาการประชาสัมพันธ์การศึกษาของสถานศึกษา

20. การส่งเสริม สนับสนุน และประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมที่จัดการศึกษา โดยให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

21. งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

21.1 ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ ส่วนภูมิภาคในการจัดและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

21.2 ประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดและพัฒนาการศึกษาร่วมกัน

22. งานกำกับดูแลสถานศึกษา ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผล

22.1 จัดระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและการรายงานผลการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาจัดทำเกณฑ์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

22.2 ดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบที่กำหนดไว้

22.3 รายงานผลการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สาธารณชนรับทราบ

22.4 ปรับปรุงและพัฒนาการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและการรายงานผลการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

23. การจัดระบบควบคุมระบบภายในหน่วยงาน

23.1 วางแผนการจัดระบบการควบคุมภายในสถานศึกษา

23.2 ดำเนินการควบคุมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินกำหนด

23.3 ติดตามและประเมินผลการควบคุมภายในและรายงานให้เขตพื้นที่การศึกษาทราบ

สรุปได้ว่า การบริหารทั่วไป หมายถึง กระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริหารงานอื่นๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งหวังให้การบริหารงานนั้น บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งมีภารกิจในการบริหารงานทั่วไป ได้แก่ การดำเนินงานธุรการ การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การดูแลอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม การประชาสัมพันธ์ งานบริการสาธารณะและงานอื่นนอกเหนือที่ระบุไว้ใน

การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ และ การบริหารงานบุคคล เพื่อให้เกิดประโยชน์กับโรงเรียนและราชการ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมายและแนวทางของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “ เศรษฐกิจพอเพียง ” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 40 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2548 : 3) อย่างไรก็ตาม นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญในองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ได้ให้ความหมายของคำว่าเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

สุเมธ ตันติเวชกุล (2541 : 2) เศรษฐกิจพอเพียง เรียกว่า ระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ หมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่งๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้นๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ ซึ่งเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลนั้น คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาทตน ตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงใหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มิตรภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด หากกล่าวโดยสรุป ก็คือ หันกลับมายึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต

ณรงค์ โชควัฒนา (2542 : 16 – 17) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงการพัฒนาอย่างบูรณาการ โดยไม่มองเฉพาะเศรษฐกิจอย่างเดียว ต้องมองสังคม และสิ่งแวดล้อมพร้อมๆ ไปด้วยกับการพัฒนา โดยการพัฒนา ต้องมองรอบด้าน เรียกว่า บูรณาการและพึ่งตนเอง พึ่งเงินออม สติปัญญา และการตลาด โดยอาศัยปัจจัยในการพัฒนา คือ คนและเป้าหมายของคน ก็คือ อยู่ดีกินดี มีสุขทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม เศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมที่ดี ในปีเดียวกัน

ประเวศ วะสี (2542 : 4 – 6) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การมีความพอเพียงอย่างน้อย 7 ประการ ดังนี้

1. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
2. จิตใจพอเพียง ทำให้รักและเอื้ออาทรคนอื่นได้ คนที่ไม่พอจะรักคนอื่นไม่เป็น
3. สิ่งแวดล้อมพอเพียง การอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม จะทำให้ยังชีพและทำมาหากินได้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน ซึ่งได้ทั้งอาหาร ได้ทั้งสิ่งแวดล้อม และได้ทั้งเงิน

4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง การรวมตัวกันเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ทำให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจน หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม

5. ปัญญาพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ และปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง

6. อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มคนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ดังนั้น เศรษฐกิจจึงควรสัมพันธ์และเติบโตขึ้นจากรากฐานทางวัฒนธรรมจึงจะมั่นคง

7. มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ใช่ুবวาบ เตียวจน เตียวรวยแบบกะทันหันปรับตัวไม่ทัน แต่เศรษฐกิจพอเพียงที่มั่นคงจะทำให้สุขภาพจิตดี

เมื่อทุกอย่างพอเพียงก็เกิดความสมดุล ความสมดุล คือ ความปกติ และยั่งยืน คำว่า เศรษฐกิจ เป็นคำที่มีความหมายที่ดี หมายถึง ความเจริญที่เชื่อมโยงกายใจสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน แต่ได้มีการนำเอาเศรษฐกิจไปใช้ในลักษณะแบบแยกส่วน ซึ่งหมายถึง การแสวงหาเงินเท่านั้น เมื่อแยกส่วน ก็ทำลายส่วนอื่นๆ จนเสียความสมดุล และเกิดเป็นวิกฤต

บุญเสริม บุญเจริญผล (2543 : 4) ได้อธิบายความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการดำเนินการเลี้ยงชีวิตแบบรู้จักพอ ด้วยความพยายามผลิตสินค้าขึ้นมาเอง ให้พอเพียงสำหรับคนในครอบครัวกินและใช้ หากผลิตได้เหลือกินเหลือใช้จึงขาย หากผลิตได้ไม่พอก็ต้องซื้อบ้าง มิได้มุ่งผลิตเพื่อขายเพียงอย่างเดียว โดยไม่นำมาบริโภคด้วย นอกจากนั้น การผลิตและการบริโภคต้องอยู่ในหลักของความพอดี รู้จักพอในการผลิตและบริโภค

นอกจากนี้ สำนักงานการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (กันตยา มานะกุล. 2550 : 40-42) จัดสัมมนาในระหว่างวันที่ 28 - 30 มิถุนายน 2545 ณ โรงแรมเลกาซี ริเวอร์แคว จังหวัดกาญจนบุรี และได้ให้ผู้นำชุมชนจากทุกภาคของประเทศไทยร่วมกันค้นหาความหมาย และให้นิยามเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองของชุมชนจากประสบการณ์ของแต่ละคนซึ่งอาจมีมุมมองที่แตกต่างกันโดยสามารถสรุปและแบ่งแยกพร้อมทั้งอธิบายความหมายของหลักปรัชญาดังกล่าวได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับจิตสำนึก เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกในชุมชนแต่ละคนตระหนักถึงความสุขและความพอใจในการใช้ชีวิตอย่างพอดี (ความสันโดษ) และรู้สึกถึงความพอเพียง คือดำเนินชีวิต “อย่างสมถะ” ประกอบสัมมาอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้อย่างถูกต้องไม่ให้อดอยากหรือโลภแล้วตักตวงหรือเบียดเบียนผู้อื่นจนเกินความจำเป็นแต่คิดเผื่อแผ่แบ่งปันไปยังสมาชิกคนอื่นๆ ในชุมชนด้วย อย่างไรก็ตามแม้ว่าระดับความพอเพียงของแต่ละคนจะไม่เท่าเทียมกันแต่สมาชิกทุกคนที่ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเห็นสอดคล้องกันในการยึดมั่นหลัก 3 ประการ คือ

1.1 การใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง รู้จักพัฒนาตนเองด้วย ความ

พยายามทำจิตใจให้ผ่อนคลาย รวมทั้งมีความเจริญและมีความเย็นในจิตใจอยู่เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

1.2 การคิดพึ่งพาตนเอง และพึ่งพาซึ่งกันและกันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ คือ เมื่อมีปัญหาจากการดำเนินชีวิต ก็ให้ใช้สติปัญญาไตร่ตรองหาสาเหตุของปัญหาและแก้ไขไปตามเหตุและปัจจัย ด้วยความสามารถและศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ ก่อนที่จะคิดพึ่งผู้อื่นและมีการปรึกษาหารือที่ล้อยาศัยช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่ม เป็นต้น การใช้ชีวิตอย่างพอเพียงรู้จักลดละกิเลสและลดความต้องการของตนเองลงเพื่อให้เหลือแรงและเวลาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากขึ้น

2. ระดับปฏิบัติ ชุมชนได้ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายและสรุปเป็นแนวทางปฏิบัติได้เป็น 4 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 พึ่งตนเองได้ คือ ต้องพยายามพึ่งตนเองให้ได้ในระดับครัวเรือนก่อน ให้แต่ละครอบครัวมีการบริหารจัดการอย่างพอดี ประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย โดยสมาชิกแต่ละคนต้องรู้จักตนเอง เช่น รู้ข้อมูลรายรับ-รายจ่ายในครอบครัวของตนเองและสามารถรักษาระดับการใช้จ่ายของตนเองไม่ให้เกินพอดี และสมาชิกต้องรู้จักดึงศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะควรจะสามารถพึ่งตนเองในเรื่องของปัจจัยสี่ได้ในระดับหนึ่ง

ขั้นที่ 2 หลังจากที่สมาชิกพึ่งตนเองในด้านปัจจัยสี่ดังกล่าวข้างต้นแล้วสมาชิกทุกคนควรพัฒนาตนเองให้สามารถ “อยู่ได้อย่างพอเพียง” คือ ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลางมีธรรมาปฏิบัติให้ตนเองอยู่ได้อย่างสมดุล คือ มีความสุขที่แท้จริงโดยไม่รู้สึกขาดแคลนจนต้องเบียดเบียนตนเอง หรือดำเนินชีวิตอย่างเกินพอดีจนต้องเบียดเบียนผู้อื่นหรือเบียดเบียนสิ่งแวดล้อมแต่ให้ดำเนินชีวิตดังที่สมาชิกในภาคเหนือเรียกว่าดำเนินชีวิตด้วยการทำเกษตรแบบ “แกงโฮะ” คือ ให้มุ่งทำเกษตรแบบพออยู่พอกิน ปลูกไว้กินเองก่อน หากเหลือจึงขายและขยายพันธุ์รวมทั้งสนับสนุนให้มีการลงแขกเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกแทนการใช้เครื่องจักรเพื่อทุ่นแรง

ขั้นที่ 3 สมาชิกในกลุ่มควร “อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร” คือ มีความคิดที่จะแจกจ่ายแบ่งปันไปให้ผู้อื่น ซึ่งจะทำได้เพื่อนและเกิดเป็นวัฒนธรรมที่ดี ที่จะช่วยลด ความเห็นแก่ตัว และสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในจิตใจ เช่น ในการจัดทรัพยากรป่านั้นสมาชิกที่อาศัยอยู่บริเวณป่าจะมุ่งเก็บผลผลิตจากป่า เพื่อมาใช้ในการยังชีพให้พออยู่พอกินเมื่อเหลือจึงค่อยแจกจ่ายออกไปด้วยวิธีให้ ไม่ใช่วิธีขาย ซึ่งเมื่อทำได้ดังนี้ก็จะทำให้สมาชิกมีทรัพยากรใช้หมุนเวียนได้ตลอดทั้งปีอย่างพอเพียงเพราะเก็บไปเพื่อกินไม่ได้เก็บไปขาย เพื่อเร่งหาเงินซึ่งการมีจิตใจที่แบ่งปันกันนี้จะป็นพื้นฐานทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางสังคมสร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกต่อไป

ขั้นที่ 4 สมาชิกควร “อยู่ดียิ่งขึ้นด้วยการเรียนรู้” คือ ต้องรู้จักพัฒนาตนเองโดยการเรียนรู้จากธรรมชาติและประสบการณ์ในโลกกว้างด้วยตนเองหรือจากการแลกเปลี่ยนร่วมกับผู้อื่นให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ทุกคนช่วยกันพัฒนาชีวิตของตนเองและผู้อื่นร่วมกันมีการสืบทอดและเรียนรู้เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาให้เป็นสังคมที่มั่นคงและยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้คุณธรรมและวัฒนธรรมเป็นตัวนำไม่ได้ใช้เงินเป็นตัวตั้ง

3. ระดับปฏิวิธ (ผลที่เกิดจากการปฏิบัติ) ความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากประสบการณ์ที่แลกเปลี่ยนกันนั้นครอบคลุมไปถึงผลการวัดจากการปฏิบัติตามหลักการข้างต้นด้วยกล่าวคือสมาชิกในแต่ละชุมชนได้พัฒนาชีวิตตนเองให้ดีขึ้นโดยเริ่มจากการพัฒนาจิตใจให้เกิดความพอเพียงในทุกระดับของการดำเนินชีวิตทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และขยายไปถึงในระดับสังคมดังนี้

3.1 ความพอเพียงในระดับครอบครัว คือ การที่สมาชิกในครอบครัวมีความเป็นอยู่ในลักษณะที่พึงพาตนเองได้อย่างมีความสุข ทั้งทางกายและทางใจ สามารถดำเนินชีวิตได้โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นรวมทั้งไม่เป็นหนี้สินของตนเองและครอบครัว แต่สามารถหาปัจจัย 4 มาเลี้ยงตนเองได้โดยที่ยังมีเหลือเป็นส่วนออมของครอบครัวได้อีกด้วย

3.2 ความพอเพียงในระดับชุมชน เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกจากแต่ละครอบครัวในชุมชนมีความพอเพียงในระดับครอบครัวก่อนที่จะรู้จักรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น บริหารจัดการปัจจัยต่างๆ เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือศักยภาพของสมาชิกในท้องถิ่น ที่มีอยู่ให้สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและสมดุลเพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่พอเพียงของชุมชนโดยรวมในที่สุด

3.3 ความพอเพียงในระดับสังคมเกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของชุมชนหลายๆ แห่งที่มีความพอเพียงมาร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้สืบทอดภูมิปัญญาและร่วมกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชนให้เกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียงในที่สุด

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2548 : 4-5) ได้ประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆ ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำหลักวิชาต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และ

ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานทางจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักวิชาการและนักธุรกิจในทุกๆระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้เกิดความสมดุลและความพร้อมต่อการรองรับความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี โดยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชนั้นประกอบด้วย กรอบแนวคิด คุณลักษณะ ค่านิยม เงื่อนไข แนวทางปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับ ดังนี้ (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : 8-12)

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นมุมมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับโดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. ค่านิยม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กัน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ มีหลักของความพอประมาณ(พอดี) 5 ประการ จากข้อสรุปของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

3.1.1 พอดีด้านจิตใจ คือ เข้มแข็งมีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประนีประนอมนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม

3.1.2 พอดีด้านสังคม คือ ช่วยเหลือเกื้อกูล รักรักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน

3.1.3 พอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบและเกิดความยั่งยืนสูงสุด

3.1.4 พอดีด้านเทคโนโลยี คือ รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อความต้องการเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและพัฒนาจากภูมิปัญญาชาวบ้านก่อน

3.1.5 พอดีด้านเศรษฐกิจ คือ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่ พอกิน สมควรตามอัตภาพและฐานะของตน

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะ

ต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบมีหลักของความมีเหตุผล ดังนี้

3.2.1 ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพ

3.2.2 ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพ

3.2.3 ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันในทางการค้าขายประกอบอาชีพ แบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง

3.2.4 ไม่หยุดนิ่งที่หาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก

3.2.5 ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดเลิก สิ่งชั่วกิเลสให้หมดสิ้นไปไม่ก่อ ความชั่ว ให้เป็นเครื่องทำลายตนเอง ทำลายผู้อื่น พยายามเพิ่มพูน รักษาความดีที่มีอยู่ให้ จงกงามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล มีหลักของการมีภูมิคุ้มกัน ดังนี้

3.3.1 มีความรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง

3.3.2 มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน และแบ่งปัน

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

4.2 เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ตระหนี่

5. แนวทางปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

สรุปว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความรู้ ความคิด วิธีปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนของทุกคน ทุกอาชีพ ทุกชุมชน เพื่อความอยู่ดีมีสุขร่วมกันของทุกคน เรียกคืนความดีงามที่เราเคยมีอยู่กลับมาและค้นหาทางเดินที่ถูกต้องกันใหม่โดยการศึกษาให้มีความรู้จริงในสิ่งที่มี

สิ่งที่ทำให้มีคุณธรรม คือ ความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ สุจริต มีความรู้ ความคิด และการกระทำที่พอประมาณ พอดี มีเหตุมีผล มีการระวังตน ไม่ประมาท รู้จักระวังภัยในชีวิต การรู้ การคิด การปฏิบัติ ให้ทุกคน ทุกชุมชนดำเนินชีวิตไปในทางสายกลาง ซึ่งเป็นแนวทางที่ปราชญ์ทั้งหลายสอนกันมานาน โดยมีเงื่อนไข โดย 1) จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มี ความรอบรู้ที่เหมาะสม 2) ดำเนินชีวิตด้วยความอดทนมีความเพียร มีสติและความรอบคอบ 3) จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และดำเนินการทุกขั้นตอน

การประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรมการปฏิบัติ

การที่จะนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้ได้ผลในการดำเนินชีวิตจำเป็นต้องเริ่มจากความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง อะไร และมีหลักการสำคัญอะไรบ้างที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ตลอดจน เห็นถึงประโยชน์จากการที่จะนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ จึงจะเกิดความสนใจ ที่จะทดลองนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งสามารถทดลองนำมาประยุกต์ใช้กับตนเอง ทั้งในชีวิตประจำวัน และการดำเนินชีวิตต่างๆ ร่วมกับผู้อื่นโดยคำนึงถึง การพึ่งพาตนเอง เป็นเบื้องต้น การทำอะไรที่ไม่สุดโต่งไปข้างใดข้างหนึ่ง การใช้เหตุผลเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ และการกระทำต่างๆ การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในด้านต่างๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและไม่ทำอะไรที่เสี่ยงจนเกินไป จนทำให้ตนเอง หรือคนรอบข้างเดือดร้อนในภายหลัง การใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องและใช้ความรู้ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง ซื่อสัตย์ ความไม่โลภ ความรู้จักพอ ความขยันหมั่นเพียร การไม่เบียดเบียนการรู้จักแบ่งปันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการที่จะสร้างภาวะความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้นั้นจำเป็นต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองและกับผู้อื่น โดยการเรียนรู้ที่ผ่านกระบวนการไตร่ตรองและเรียนรู้จากการปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างผู้ที่มีความสนใจร่วมกันจะทำให้สามารถตระหนักถึงประโยชน์และความสุขที่จะได้รับจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้แล้วเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยมีจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสุขที่เกิดจากความพอใจใน การใช้ชีวิตอย่างพอดี และรู้จักระดับความพอเพียง จนนำไปสู่การประกอบสัมมาชีพเลี้ยงตนเองอย่างถูกต้อง ไม่ให้อดอยากจนเบียดเบียนตนเอง หรือไม่โลภจนเบียดเบียนผู้อื่น แต่มีความพอเพียงที่จะคิดเผื่อแผ่แบ่งปันไปยังคนอื่น ๆ ในชุมชนหรือองค์กรและสังคมได้ อย่างไรก็ตามระดับความพอเพียงของ

แต่แต่ละคนอาจไม่เท่ากัน หรือความพอเพียงของคนๆ เดียวกันแต่ต่างเวลาก็อาจเปลี่ยนแปลงไปได้แล้วแต่เงื่อนไขภายในและภายนอกตลอดจน สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อคำว่า ความพอเพียง (กันตยา มานะกุล. 2550 : 46-48)

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน จังหวัดขอนแก่น (ประภาพร สุปัญญา. 2550 : 14) ได้ประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรมการปฏิบัติไว้ 12 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาต้องเกิดจากภายในจึงจะมั่นคง
2. การพัฒนาต้องเป็นลำดับขั้นตอน
3. เน้นเรื่องความสามารถพึ่งตนเองเป็นมาตรฐานขั้นต้น
4. ศึกษาทดลองจนหาวิธีที่เหมาะสมโดยเริ่มจากขนาดเล็กก่อน
5. การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กันไป
6. การพัฒนาที่ดีต้องไม่ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสภาพแวดล้อม
7. การพัฒนาจะได้ผลดีต้องเป็นไปตามลักษณะภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์ของ

ท้องถิ่น

8. การพัฒนาจะได้ผลดีต้องอาศัยหลักวิชาและวิธีการที่เหมาะสม
9. การพัฒนาจะได้ผลดีต้องทำการเป็นรูปแบบโครงการ
10. การพัฒนาที่ดีได้ผลดีต้องมีการประสานงานและบูรณาการ
11. โครงการพัฒนาจะดำเนินการได้ดีต้องมีสำนักงานรับผิดชอบ
12. การพัฒนาจะสำเร็จได้ต้องอาศัยความขยันอดทนอย่างต่อเนื่องและยาวนาน

จากการนำทฤษฎีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาแปลงเพื่อให้เกิดการปฏิบัตินั้น จะทำให้เห็นเป็นรูปธรรมว่า ถ้าเราจะนำมาปฏิบัติ นั้น เราจะต้องยึดสิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่อยู่ในกรอบ และนำไปปฏิบัติในแนวเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ได้มีนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ ในองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ได้กล่าวถึงการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ ดังนี้

กันตยา มานะกุล (2550 : 46-48) แบ่งการดำเนินชีวิตตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น 2 ระดับ คือ เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลทั่วไป และระดับเกษตรกรอธิบายได้ ดังนี้

1. เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลทั่วไป หมายความว่าถึง ความสามารถในการ ดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างพอประมาณตามฐานะ ตามอัตภาพและที่สำคัญ ไม่หลงไหลไปตามกระแสวัตถุนิยม มีอิสรภาพในการประกอบอาชีพ เดินทางสายกลางทำกิจกรรม ที่เหมาะสมกับตนเองและสามารถพึ่งตนเองได้

2. เศรษฐกิจพอเพียงระดับเกษตรกร หมายถึง เศรษฐกิจเพื่อการเกษตรที่เน้น การพึ่งพาตนเอง เกษตรกรจะใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการที่ดินโดยเฉพาะแหล่งน้ำ และกิจกรรมการเกษตรได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพพื้นที่และความต้องการของ เกษตรกรเองด้วยการนำเรื่องทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่ง คือ ฐานการผลิตความพอเพียงมาใช้ในไร่นา ของตนเอง โดยเริ่มจากการผลิต จะต้องทำในลักษณะพึ่งพาอาศัยทรัพยากรในไร่นา และ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ให้มีความหลากหลายของกิจกรรมทางเกษตรในไร่นา มีกิจกรรม เกื้อกูลกัน กิจกรรมเสริมรายได้ ใช้แรงงานในครอบครัวทำงานเต็มที่ลดต้นทุนการผลิต ตลอดจน การผสมผสานกิจกรรมการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์และการทำประมงในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตรในไร่นา ได้แก่ การทำกิจกรรมหลายชนิดในพื้นที่ เดียวกัน มีตัวอย่าง ดังนี้

1. ข้าว : พืชอาหารหลักของคนไทย สำหรับบริโภคในครอบครัว
2. สระน้ำ : แหล่งน้ำในไร่นาและเลี้ยงสัตว์น้ำ
3. พืชผัก : ใช้บริโภคในครัวเรือน ช่วยลดรายจ่ายประจำวัน
4. พืชสมุนไพร : เป็นอาหารและยาพื้นบ้าน
5. ไม้ยืนต้นและไม้ใช้สอย : ใช้เป็นไม้ฟืน ทำโรงเรือนและเครื่องจักสาน
6. เลี้ยงสัตว์ : แหล่งอาหารโปรตีนและเสริมรายได้
7. ไม้ดอกไม้ประดับ : เพื่อความสวยงาม พักผ่อนจิตใจและเสริมรายได้
8. ปุ๋ยหมัก : บำรุงดิน รักษาสมดุลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำหรับกิจกรรมเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีตัวอย่าง ดังนี้

1. การเลี้ยงปลาในนาข้าว
2. ผลผลิตจากข้าวเป็นอาหารปลา
3. ปลากินแมลงเป็นศัตรูข้าว
4. การปลูกผักกับการเลี้ยงไก่
5. ไก่กินเศษพืชผัก
6. มูลไก่เป็นปุ๋ยสำหรับพืชผัก
7. การใช้ทรัพยากรในไร่นา
8. มูลสัตว์เป็นปุ๋ยคอก

9. เศษหญ้าใบไม้ทำปุ๋ยหมัก
10. เศษพืชผักเป็นอาหารปลา
11. ฟางข้าวใช้เพาะเห็ด ทำปุ๋ยหมัก คลุมดิน อาหารสัตว์
12. เกษตรผสมผสาน

ส่วนการใช้แรงงานในครอบครัวทำกิจกรรม ลดรายจ่ายและเสริมรายได้ยกตัวอย่าง

เช่น

1. แปรรูปและถนอมอาหาร เช่น พริกแห้ง มะนาวดอง กล้วยตาก ไข่เค็ม กระเทียมดอง ผักกาด น้ำพริกเครื่องแกง
2. จักสานหัตถกรรม สิ่งประดิษฐ์เครื่องใช้ เช่น ดอกไม้บายาง เครื่องใช้และเครื่องจักสานจากผักตบชวา ไม้ไผ่ กล้วย

ในการประกอบอาชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง สามารถทำได้ ดังนี้

1. ทำไร่นาสวนผสมและเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นเศรษฐกิจพอเพียง
2. ปลูกผักสวนครัวลดรายจ่ายด้านอาหารในครอบครัว
3. ใช้ปุ๋ยคอกและทำปุ๋ยหมักใช้ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อช่วยลดรายจ่ายและปรับปรุงบำรุงดิน
4. เพาะเห็ดฟางจากฟางข้าวและเศษวัสดุเหลือใช้ในไร่นา
5. ปลูกไม้ผลสวนหลังบ้านและไม้ใช้สอย
6. ปลูกพืชสมุนไพรช่วยส่งเสริมสุขภาพอนามัย
7. เลี้ยงปลาในร่องสวนในนาข้าวและสระน้ำเพื่อเป็นอาหารโปรตีนและรายได้

เสริม

8. เลี้ยงไก่พื้นเมืองและไก่ไข่ ประมาณ 10 – 15 ตัว เพื่อเป็นอาหารครอบครัว โดยใช้ข้าวเปลือก รำ ปลายข้าวจากการทำนา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพืชไร่เศษพืชผักจากการปลูกผัก
9. ทำก๊าซชีวภาพจากมูลสุกร หรือวัว เพื่อใช้เป็นพลังงานในครัวเรือน
10. ทำสารสกัดชีวภาพ จากเศษพืช ผัก ผลไม้และพืชสมุนไพรใช้ในไร่นา

นอกจากนี้โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงได้ให้แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่างๆ ดังนี้ (คณะกรรมการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน. 2550 : เว็ปไซด์)

1. การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล/ครอบครัว

เริ่มต้นจากการเสริมสร้างคนให้มีการเรียนรู้ วิชาการและทักษะต่างๆ ที่จำเป็น เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรม จนมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศวิทยาอย่างสมดุล เพื่อจะได้มีความเกรงกลัวและละอายต่อการประพฤติผิดมิชอบ ไม่ตระหนี่เป็นผู้ให้ เกื้อกูลแบ่งปันมีสติยังคิดพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจหรือกระทำการใด ๆ จนกระทั่งเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต โดยสามารถคิดและกระทำบนพื้นฐานของความมีเหตุมีผล พอเหมาะ พอประมาณกับสถานการณ์ บทบาทและหน้าที่ของแต่ละบุคคล ในแต่ละสถานการณ์ แล้วเพียรฝึกปฏิบัติเช่นนี้จนตนสามารถทำตนให้เป็นพึงของตนเองได้และเป็นที่ยังของผู้อื่นได้ในที่สุด

2. การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน

ชุมชนพอเพียง ประกอบด้วย บุคคล/ครอบครัวต่างๆ ที่มีความพอเพียงแล้ว คือมีความรู้และคุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต จนสามารถพึ่งตนเองได้ บุคคลเหล่านี้มารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ ภูมิสังคมของแต่ละชุมชน โดยพยายามใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผ่านการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายสถานการณ์ ในสิ่งที่จะสร้างประโยชน์สุขของคนส่วนรวม และความก้าวหน้าของชุมชน อย่างมีเหตุผล โดยอาศัยสติ ปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต ออกล้นต่อการกระทบกระทั่ง ขยันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน จนนำไปสู่ความสามัคคีของคนในชุมชน ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน จนนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนที่สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จนกระทั่งสามารถพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่าง ๆ

3. การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ

มีแผนการบริหารจัดการประเทศ ที่ส่งเสริมให้บุคคล/ชุมชนต่างๆ มีวิถีปฏิบัติ มีความร่วมมือ และการพัฒนาในสาขาต่างๆ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และดำเนินการตามแผนดังกล่าวอย่างรอบคอบ เป็นขั้นตอน เริ่มจากการวางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียง โดยส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่ สามารถอยู่อย่างพอมีพอกิน และพึ่งตนเองได้ ด้วยมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้สติปัญญา ในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต พร้อมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มคนต่างๆ จากหลากหลายภูมิสังคม หลากหลายอาชีพ หลากหลายความคิด ประสบการณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจ และรู้ความเป็นจริงระหว่างกันของคนในประเทศ จนนำไปสู่ความสามัคคีและจิตสำนึกที่จะร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนา

ประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างสอดคล้องสมดุลกับสถานภาพความเป็นจริงของคนในประเทศ
อย่าง เป็นขั้นเป็นตอนเป็นลำดับ ๆ ต่อไป

4. การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับเกษตรกร ได้แก่ เกษตรทฤษฎีใหม่

ขั้นตอนที่ 1 เป็นแนวทางการจัดการพื้นที่เกษตรกรรมในระดับครอบครัว ที่
สอดคล้องสมดุลกับระบบนิเวศวิทยา เพื่อให้พออยู่ พอกิน สมควรแก่อัตภาพในระดับที่ประหยัด
และเลี้ยงตนเอง/ครอบครัวได้

ขั้นตอนที่ 2 การรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ ร่วมมือกันในการผลิต จัดการตลาด
และพัฒนาสวัสดิการของชุมชนในรูปแบบต่างๆ เป็นการสร้างความสามัคคีภายในท้องถิ่นและ
เตรียมความพร้อมก่อนก้าวสู่โลกภายนอก

ขั้นตอนที่ 3 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อจัดหาทุน วิชาการ
ความรู้ เทคโนโลยี จากธุรกิจเอกชน เช่น ธนาคาร บริษัท ห้างร้าน เอกชน ตลอดจน หน่วยงาน
ภาครัฐ มูลนิธิต่างๆ มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต

โดยสรุป แนวพระราชดำริส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้และมีการรวมกลุ่มกัน
และเชื่อมโยงเครือข่ายในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปอย่างสมดุลกับสภาพแวดล้อมใน
แต่ละท้องถิ่น ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเป็นขั้นตอน โดยประยุกต์ใช้ความรู้ ภูมิปัญญา
และทรัพยากรด้านต่างๆที่มีอยู่อย่างเหมาะสม บนพื้นฐานของคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต
ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปันและใช้สติปัญญาในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต

5. การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับนักธุรกิจ

นักธุรกิจพอเพียงจะคำนึงถึงความมั่นคงและยั่งยืนของการดำเนินธุรกิจ
มากกว่าการแสวงหาผลประโยชน์ระยะสั้น ฉะนั้นจึงต้องมีความรอบรู้ในธุรกิจที่ตนดำเนินการอยู่
และมีการศึกษาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มี
ความรอบคอบในการตัดสินใจในแต่ละครั้งเพื่อป้องกันข้อบกพร่องเสียหายต่างๆไม่ให้เกิดขึ้น และ
ต้องมีคุณธรรม คือมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพ ไม่ผลิตหรือค้าขายสินค้า ที่ก่อโทษ
หรือสร้างปัญหาให้กับคนในสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ในการพัฒนา
ธุรกิจไม่ให้ความบกพร่องและก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต
การปรับปรุงสินค้าและคุณภาพให้ทันกับความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงทาง
เทคโนโลยี และในขณะเดียวกัน ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและระบบนิเวศวิทยา ในทุก
ขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจโดยการรักษาสมดุลในการแบ่งปันผลประโยชน์ของธุรกิจในระหว่าง
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ อย่างสมเหตุสมผล ตั้งแต่ผู้บริโภค พนักงาน บริษัทคู่ค้า ผู้ถือหุ้นและ
สังคมวงกว้างรวมถึงสิ่งแวดล้อม

สรุป การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมในระดับรากหญ้าให้เข้มแข็งในขณะที่ยังส่งเสริม การพัฒนาประเทศให้มีเสถียรภาพในระดับระหว่างประเทศสามารถปรับตัวเลือกรับสิ่งที่เป็นประโยชน์และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้และนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยในที่สุด โดยมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในแต่ละระดับดังนี้

1. เศรษฐกิจพอเพียงระดับครอบครัว
 - 1.1 เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลทั่วไป
 - 1.2 เศรษฐกิจพอเพียงระดับเกษตรกร
 - 1.3 เศรษฐกิจพอเพียงระดับนักธุรกิจ
2. เศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน
3. เศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้น้อมนำปรัชญาพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียน การสอน โดยได้กำหนดกรอบทิศทางทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2554 - 2559) ขึ้น โดยได้กำหนด กรอบความคิด วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และนโยบาย ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551 : 54-55)

1. กรอบแนวคิด

การศึกษาเป็นกลไกการพัฒนาคนให้เกิดคุณธรรมนำความรู้ สมานฉันท์ สันติวิธี มีวิถีประชาธิปไตย มีความภาคภูมิใจในความเป็นมนุษย์และความเป็นคนไทยบนพื้นฐาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักประมาณตน มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ มีทักษะใน การดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ เกิดการสร้างสังคมภูมิปัญญา รักษาและพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญา การรักษาวัดขนธรรมเนียม ธรรมเนียมและสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการสร้างสังคม เศรษฐกิจฐานความรู้ นำไปสู่ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ศักยภาพและ ความสามารถในการแข่งขัน

2. วิสัยทัศน์

พัฒนาการศึกษาให้คนไทยทุกคนมีการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ ทั้งด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรม มีสมานฉันท์ ดำรงชีวิตอย่างสันติวิธี มีวิถีประชาธิปไตย มีความภาคภูมิใจในความเป็นมนุษย์และความเป็นคนไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นพลโลกที่มีคุณภาพ มีความรักในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีความรู้ความสามารถด้านภาษา ทั้งภาษาไทย ภาษาสากล และภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี มีทักษะการคิด วิเคราะห์ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและกลุ่มจนติดตัวตลอดชีวิต มีจิตสาธารณะ รักการทำงาน มีความอยู่ดี มีสุข สามารถพึ่งตนเอง มีทักษะการประกอบอาชีพ รู้จักรักษา และพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญา มีศักยภาพทั้งการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ โดยคำนึงถึงการดูแลรักษาวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการแข่งขันในสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ได้อย่างยั่งยืน

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อปลูกฝังและพัฒนาให้คนมีคุณธรรมนำความรู้ เป็นคนดี มีเหตุผล มีความรักในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ รู้จักประมาณ รู้จักอนุรักษ์ สร้างเสริมพัฒนาวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภูมิคุ้มกัน มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีสมรรถนะและทักษะในการประกอบอาชีพ พร้อมเผชิญ การเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขณะเดียวกันมีความสามารถในการแข่งขันของประเทศและนำประเทศก้าวสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้

3.2 เพื่อสร้างเสริมสังคมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ สันติวิธี และมีวิถีประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

3.3 เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนานคนและสร้างสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้

4. นโยบาย

เร่งปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ ปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม สำนึกในคุณค่าของความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีความตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรักในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้จักรักษาและพัฒนาวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดแก่ผู้เรียนทุกระดับและประเภท

5. เป้าหมาย

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 22-23) ได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินการ ดังนี้

5.1 สร้างกระบวนการเรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ

5.2 สร้างความรู้ความเข้าใจและกระแสนับสนุนเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5.3 สร้างผู้นำสถานศึกษาด้านแบบเกิดการ พัฒนาและสร้างคนที่มีความรู้และความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5.4 นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

5.5 การขยายผลสู่สถานศึกษาระดับองค์กรหลัก

5.6 องค์กรหลักนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในทุกมิติ และขับเคลื่อนสู่หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

5.7 เชิญชวนโรงเรียนเข้าร่วมโครงการโดยความสมัครใจ เพื่อเป็นโรงเรียนต้นแบบ

5.8 ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และตามลำดับความสำเร็จที่กำหนด ทั้งการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ให้เกิดการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทุกระดับ อย่างต่อเนื่องและหลากหลายภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างกัน

5.9 การติดตามประเมินผลและรายงาน

5.10 นำทูลเกล้าฯร่วมเฉลิมฉลองในพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา

5.11 กำหนดนโยบายต่อเนื่องสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

6. กลยุทธ์ในการดำเนินการไปสู่เป้าหมาย

เพื่อให้การดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนด กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 22-23) จึงได้กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานไว้ดังนี้

6.1 ใช้แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสฉลองสหัสวรรษสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก 80 พรรษา ในวันที่ 5 ธันวาคม 2550

6.2 ให้สถานศึกษาเป็นผู้นำการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ และเป็นวิถีชีวิตที่อยู่บนพื้นฐานของความพอเพียงอย่างยั่งยืน

6.3 ปลูกฝังให้เด็ก เยาวชนและประชาชน มีความขยันหมั่นเพียร ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน มีระเบียบวินัย รู้จักให้แบ่งปัน รับผิดชอบ รู้รักสามัคคี และมีคารวธรรม

6.4 ศึกษา วิจัยพัฒนา การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตาม แนวพระราชดำริไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

6.5 เผยแพร่แนวทางการพัฒนา การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษา

7. มาตรการในการดำเนินการ

เพื่อให้การดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนด กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 22-23) จึงได้กำหนดมาตรการในการดำเนินงานไว้ดังนี้

7.1 ให้สถานศึกษาดำเนินแบบ เพื่อพัฒนาการนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษา

7.2 พัฒนาหลักสูตร โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ การเรียนการสอนใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานทุกกลุ่มสาระรวมทั้งศึกษานอกโรงเรียนและอาชีวศึกษา

7.3 พัฒนาการจัดการเรียนรู้ และผลิตสื่อต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ ให้กับนักเรียน นักศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหาร หน่วยงาน/สถานศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาชีวิตขั้นพื้นฐาน

7.4 สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และเผยแพร่แนวทางการดำเนินการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่ชุมชน

7.5 ส่งเสริมการวิจัย และพัฒนารูปแบบการพัฒนา การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

7.6 ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและชุมชนใน ลักษณะภาคีการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำรูปแบบการพัฒนา การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริไปใช้ให้บังเกิดผลอย่างจริงจังและเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอย่างเหมาะสม

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 5-17) เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีหน้าที่กำหนดทิศทาง กรอบนโยบาย เพื่อให้งาน/โครงการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ จึงได้น้อมนำการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นกรอบทิศทางในการกำหนดนโยบายและแนวทาง การดำเนินงานโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาที่สมดุลและยั่งยืน ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อวางรากฐานสำหรับการพัฒนาการศึกษาที่สมดุลและยั่งยืน นั่นคือหลักประกัน ได้แก่ การประกันโอกาส การประกันคุณภาพ และการประกันประสิทธิภาพ เพื่อให้เด็กที่เข้ารับบริการการศึกษาทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในเมืองหรือชนบท หรือเด็กทุกกลุ่มเป้าหมาย มีความเสมอภาค

เท่าเทียมกันในด้านโอกาสที่จะได้เข้าเรียน มีการเน้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในเรื่อง “คุณธรรมนำความรู้” เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม พร้อมทั้ง การมี ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการที่ได้รับการพัฒนาให้เกิดความคล่องตัวและชัดเจน ส่งผลให้ เกิดการกระจายอำนาจสู่การปฏิบัติในแต่ละช่วงชั้นได้อย่างเหมาะสม ภายใต้ แนวทางการ ดำเนินงาน ได้แก่ ด้านปริมาณ มีกลยุทธ์ คือ การเพิ่มโอกาสและสร้างความเสมอภาคทาง การศึกษาให้ครอบคลุมผู้รับบริการทุกกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ ซึ่งมีจุดเน้นในการดำเนินงานที่ สำคัญดังนี้

1. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อพัฒนาเด็กอายุ 4-6 ขวบ ให้มี ความพร้อมทั้ง 4 ด้าน เพื่อรองรับการศึกษาในระดับการศึกษาภาคบังคับ
 2. จัดบริการให้เด็กอายุ 7-14 ปี ได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับอย่างต่อเนื่องจนจบ หลักสูตร 9 ปี (ม.3) และส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กที่จบ ม.3 ทุกคน ได้เข้าเรียนต่อในระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายทุกคนในรูปแบบที่หลากหลาย
 3. ส่งเสริมสนับสนุนบุคคลครอบครัวและสถาบันอื่น ตามกฎหมายบัญญัติให้ มีส่วน ร่วมในการจัดการศึกษา
 4. สนับสนุนให้เด็กไร้สัญชาติ เด็กที่อาศัยอยู่เขตแนวตะเข็บชายแดน ให้ได้รับ การศึกษาอย่างทั่วถึงในรูปแบบที่เหมาะสม
 5. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ทั้ง 3 รูปแบบ คือ ในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
 6. จัดการศึกษาให้เด็กด้อยโอกาส เด็กพิการเพิ่มขึ้น
- ด้านคุณภาพ มีกลยุทธ์ คือ เร่งปฏิรูปการศึกษา บุคลากรและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือ
1. การแก้ปัญหาการอ่านการเขียน และการคิดเลขของนักเรียน
 2. การแก้ปัญหาโรงเรียนที่มีผลการประเมินต่ำกว่ามาตรฐาน
 3. การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
 4. การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และการคิดเชิงวิเคราะห์
 5. การปรับหลักสูตรแกนกลาง
 6. การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก
 7. ส่งเสริมสนับสนุนการสอบเป็นครูและบุคลากรโดยเชื่อมโยงกับการประเมิน สมรรถนะ ผลการปฏิบัติงาน มาตรฐานวิทยฐานะ มาตรฐานกำหนดตำแหน่ง และวิชาชีพตาม มาตรฐานวิชาชีพ

8. เร่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบและทักษะชีวิต

9. ส่งเสริมความเข้มแข็งให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริหารทั่วไป ด้านบริหารจัดการ ด้านบริหารบุคคล และด้านบริหารงบประมาณ

ส่วนนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน สำหรับเรื่องที่อยู่ในความสนใจและเป็นปัญหาเรื้อรังมานาน ได้แก่ การจัดการศึกษาของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การถ่ายโอนโรงเรียน การจัดอัตรากำลังคนลงในกรอบตามโครงสร้างของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การแก้ปัญหาการขาดแคลนครู และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านอาคารเรียนและสิ่งก่อสร้าง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่แสดงให้เห็นว่าความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ฯลฯ ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำมามาเป็นกรอบนโยบายการจัดการศึกษานั้นเป็นการสนองตอบต่อโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งผู้เรียนจะเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข ได้รับการปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มผู้พิการ และกลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษ ซึ่งจะส่งผลให้เยาวชนวัยศึกษาเติบโตขึ้นเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศชาติ และช่วยผลักดันให้ประเทศชาติมีความเจริญรุดหน้าทัดเทียมกับอารยะประเทศต่อไปในอนาคต

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และบริหารจัดการสถานศึกษา

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตสำหรับการตัดสินใจ ตั้งแต่เรื่องเล็ก ๆ ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน ไปจนถึงเรื่องใหญ่ระดับชาติ การที่จะทำให้แนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงกลายเป็นวัฒนธรรมหลักในการใช้ชีวิตของคนในสังคม จำเป็นต้องมีกระบวนการหล่อหลอมให้ทุกคนมีความเชื่อมั่นและสามารถนำหลักการนี้ไปประยุกต์ใช้ได้ อย่างอัตโนมัติเหมือน ๆ กับการคิดเลขหรือขี่จักรยานในชีวิตประจำวัน และการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เกิดกระบวนการดังกล่าว (โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. 2550 : 72)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษาไว้ 5 ด้าน ซึ่งพัฒนาจากแบบสอบถามในคู่มือรับสมัครสำหรับหน่วยงานประเมินเบื้องต้น สถานศึกษาแบบอย่างการจัดการกระบวนการเรียน การสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปีงบประมาณ 2555-2556 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 14-21) คือ (1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา (2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และ (5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในด้านการบริหารจัดการศึกษานั้น มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาได้กล่าวถึงซึ่งผู้วิจัยรวบรวมได้ ดังนี้

กীরติวัฒน์ อัครเส (2543 : 27) ได้กล่าวถึงการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับการศึกษาว่าในการดำเนินการตามทฤษฎีใหม่นั้น ปัญหาใหญ่ข้อหนึ่งซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเล็งเห็น คือ การลงทุนที่ค่อนข้างสูงในปัจจุบันต่างๆ ที่จำเป็น ตามพระราชดำริ อันประจักษ์ชัดแล้วว่า ได้อำนวยประโยชน์อย่างมากแก่พสกนิกรโดยส่วนรวม ซึ่งได้แก่ “ การลงทุนเพื่อให้มีผลิตผลมากขึ้น ข้อหนึ่ง การลงทุนเพื่อให้ไม่ต้องเสียเงินอีกก้อนหนึ่ง เป็นสิ่งที่คุ้ม” (พระราชดำรัสพระราชทาน เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540) ผู้บริหาร และสถาบันรัฐและเอกชนพึงใช้เป็นหลักในการลงทุน ซึ่งหากมีการปฏิบัติเช่นนี้โดยทั่วไปแล้ว ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศซึ่งประชาชนกำลังได้รับผลอยู่ในขณะนี้ ก็คงจะไม่ได้เกิดขึ้น

เกษม วัฒนชัย (2550 : เว็บไซต์) กล่าวว่า สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ด้านวัตถุ คือด้านงบประมาณ ด้านการเงิน ด้านตัวอาคาร ด้านสื่อการเรียนการสอน หนังสือในห้องสมุด มีจำนวนพอกับเด็กหรือไม่ พร้อมกันนั้นต้องมีการวางแผนระยะยาวสำหรับชีวิต สำหรับโรงเรียน มีการลงทุนเพื่อการพัฒนาโรงเรียน ด้านที่สอง ภูมิคุ้มกันทางด้านสังคม ถ้าภูมิคุ้มกันเข้มแข็ง โรงเรียนจะใช้หลักรักสามัคคี ใช้ศาสนธรรม ที่นั่นจะเป็นคนที่มีพื้นฐานคุณธรรมที่มั่นคง เป็นโรงเรียนสีขาว ที่นั่นจะมีแต่สุขนิสัย เข้าไปจะเจอแต่ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย อันนี้คือภูมิคุ้มกันด้านสังคมที่เข้มแข็ง ด้านที่สาม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุดท้าย ด้านวัฒนธรรม ภูมิคุ้มกันด้านวัฒนธรรม ถ้าเข้มแข็งคือ ทุกคนภูมิใจและมั่นใจในวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมชนเผ่า วัฒนธรรมท้องถิ่นเข้าใจและอยู่ด้วยกันได้ ตัวชี้วัดเหล่านี้อย่าส่งไปจากกระทรวงเด็ดขาด ให้แต่ละโรงเรียนคิดเอง เพราะแต่ละโรงเรียนไม่เท่ากัน พัฒนาการโรงเรียนทั้ง 4 ด้านไม่เท่ากัน และ

ตัวชี้วัดก็ให้เขาคิดเอง ถ้าทำอย่างนี้จะมีแผนพัฒนาโรงเรียนที่บูรณาการรอบด้านและไม่ต้องไปนั่งทะเลาะกัน โดยสรุปแล้วเชื่อว่าปรัชญานี้มีประโยชน์ ถ้าทำความเข้าใจให้ลึกซึ้ง ผู้ปฏิบัติจะเกิดความสุขกันถ้วนหน้า

ปริญานุช พิบูลสราวุธ (2550 : 27) หัวหน้าโครงการวิจัย เศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ด้านสถาบันการศึกษาและเยาวชน ได้กล่าวถึงการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารการศึกษาว่าควรเริ่มจากในสถานศึกษา ผู้อำนวยการต้องบริหารสถานศึกษา งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ งานธุรการ งานสถานที่ เช่น การบริหารบุคคลโดยใช้หลักนี้ ผู้บริหารต้องกระจายงานอย่างเป็นเหตุเป็นผล ใครเก่งด้านไหนมอบหมายงานให้ตรงกับความถนัดความชอบของเขา (Put the right man to the right job) ทำอย่างไรที่จะมอบหมายงานแล้ว ไม่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทะเลาะกันทำอะไรต้องไม่ประมาท เสริมสร้างให้มีการรวมกลุ่มกันทำงานอย่างสามัคคี ก็ต้องใช้หลักธรรมาภิบาล ความถูกต้อง ความยุติธรรม ความเป็นเหตุเป็นผล ความเด็ดขาด ชัดเจน กระตุ้นให้เกิดขวัญกำลังใจ มีความอดทน ความเพียรที่จะร่วมกันทำงานเปลี่ยนแปลง และการจัดการศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษา
2. พัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา และส่งเสริมให้ปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ
4. ทบทวนหรือปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนาระบบบริหารจัดการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. จัดทำ ปรับปรุง หรือเพิ่มเติมโครงการ กิจกรรม และปรับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา
6. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
7. จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถานศึกษา
8. เสริมสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
9. จัดระบบนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินการ

10. ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในชั้นตอนสำคัญทุกชั้นตอน

การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา

สถานศึกษาควรจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ปลุกฝัง หล่อหลอม คุณลักษณะอันพึงประสงค์และเอื้อต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาโดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1. จัดอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เน้นความร่มรื่น ประโยชน์ใช้สอย เป็นแหล่งเรียนรู้ และอนุรักษ์สืบสานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย

2. กำหนดระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติในสถานศึกษา ที่ส่งเสริมความมีระเบียบวินัย เคารพธรรมเนียมปฏิบัติ กฎกติกาของสังคมส่วนรวม เช่น การมีวินัย การเข้าคิว การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การใช้ทรัพยากรร่วมกัน ฯลฯ

3. ส่งเสริมและพัฒนาบรรยากาศด้านคุณธรรม เช่น การทำบุญ การบริจาค การปฏิบัติกิจทางศาสนา การฝึกอบรมจิต การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา การยกย่องส่งเสริมผู้ทำความดี การส่งเสริมการแข่งขัน การช่วยเหลือกันและกัน ฯลฯ

4. ส่งเสริมการแสวงหาความรู้และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดการประกวดในรูปแบบต่างๆ การหาความรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีและอื่น ๆ

5. ส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษา

6. จัดโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

สถานศึกษาควรให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในชั้นตอนสำคัญทุกชั้นตอนตามแนวทางดังนี้

1. ร่วมกำหนดนโยบายและการวางแผน

2. ร่วมให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

3. ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดสภาพและบรรยากาศภายในสถานศึกษา

4. ส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ที่บ้านและสถานที่อื่นๆ

5. ร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

สถานศึกษาควรจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแนวทางดำเนินการดังนี้

1. ติดตามและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยพิจารณาจาก
 - 1.1 ผลการทดสอบความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานด้านเศรษฐกิจพอเพียง
 - 1.2 ผลงานและการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน
 - 1.3 การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของผู้เรียน
 - 1.4 ผลการประเมินโดยผู้ประเมินภายนอกหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วน

2. ติดตามและประเมินความเหมาะสมของการดำเนินการในกระบวนการ ขั้นตอน และกิจกรรมการดำเนินการในด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม การจัดระบบบริหารจัดการ การให้ผู้ปกครองและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนอันพึงประสงค์

3. จัดให้ระบบการรายงานผลการดำเนินการเป็นระยะ ๆ ทั้งการรายงานภายในสถานศึกษา การรายงานต่อสาธารณชน และการรายงานหน่วยงานต้นสังกัดตามลำดับ (สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2550 : 39)

จากแนวคิดของนักการศึกษาและหน่วยงานที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้สรุปได้ว่าในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึงการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาประกอบด้วย การดำเนินการ ด้านนโยบายการขับเคลื่อน ด้านวิชาการ ด้านแผนงาน ด้านงบประมาณและด้านการบริหารทั่วไป

2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.1 ด้านหลักสูตร

ในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการพัฒนาและ การใช้หลักสูตรนั้น ทฤษฎีใหม่เป็นทฤษฎีที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมให้เกิดผลพอเพียงที่จะเลี้ยงตนเอง ให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมกับอัตภาพการศึกษา จึงน่าจะทำหน้าที่ในด้านการพัฒนาสติปัญญาของบุคคลให้สามารถที่จะพึ่งตนเองในการดำรงชีวิตประจำวันและแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้น หลักสูตรจึงควรที่จะประกอบไปด้วย

สาระที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันและปัญหาใน การดำรงชีวิต โดยมีการบูรณาการความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจ และมีการพัฒนาในเรื่องนั้นๆ แต่เนื่องจากกิจกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันในแต่ละแห่งอาจมีลักษณะแตกต่างกัน ดังนั้น การจัดสาระของหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ จึงควรเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่ยึดกิจกรรมการดำรงชีวิต การแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองในการดำรงชีวิต เป็นแกน อันจะทำให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชีวิตได้จริง กิจกรรมการดำรงชีวิตควรเริ่มจากใกล้ตัวไปไกลตัว หรือจากระดับแคบไปกว้าง โดยมีการจัดสัดส่วนที่เหมาะสมการปฏิบัติควบคู่กันไป เรื่องสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรและการสอนพึงให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างจริงจังต่อไป แนวการสอนดังกล่าวควรมีลักษณะที่สำคัญดังนี้ (กิริติวัฒน์ อัครเส. 2543 : 27) ควรจัดการเรียนการสอนโดยยึดจุดหมายหลัก ซึ่งได้แก่กระบวนการพึ่งตนเองหรือ การพัฒนาเป็นแกนในการสอนตลอดหลักสูตร ควรจัดการเรียนการสอนให้มีลักษณะที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ ให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน และได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ที่จำเป็น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด และความเข้าใจในสิ่งที่เรียนอย่างแท้จริง ควรจัดการเรียนการสอนให้มีการเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไปอย่างมีสมดุล เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างข้อความรู้กับการปฏิบัติจริง และส่งเสริมการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ต่างๆ ให้มาก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสามารถและความชำนาญในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ ควรจัดสภาพแวดล้อม กิจกรรมประจำวัน และวิถีชีวิตของครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในเรื่องต่างๆ ที่ต้องการจะปลูกฝังให้แก่ผู้เรียน

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทฤษฎีใหม่ได้กำหนด การดำเนินโครงการเป็นขั้นตอน 3 ขั้นด้วยกัน เป็นการเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและการปฏิบัติควบคู่กันไป ในปัจจุบันนี้หลักสูตรได้กำหนดให้ครูสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน อันจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและเรียนรู้กระบวนการต่างๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต จึงนับได้ว่าเป็นความพยายามในการแก้ปัญหาที่ก้าวไปได้อีกขั้นหนึ่ง แต่การเรียนรู้ตามแนวคิดของทฤษฎีใหม่ที่มีลักษณะเป็นการเรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติควบคู่กัน (กิริติวัฒน์ อัครเส. 2543 : 27)

แนวทางและวิธีการจัดการเรียนรู้โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนต้องมีเป้าหมายดังนี้ (พัฒนาภรณ์ ฉัตรวิโรจน์. 2545 : 16)

1. นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำมาใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันของนักเรียน วิถีชีวิตชุมชนและภูมิปัญญาชาวบ้านสามารถพึ่งตนเองได้ และเป็นวิถีชีวิตที่ต้องการ

2. ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. โรงเรียนสามารถดำเนินการเกษตรในแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นแบบอย่างและขยายผลสู่ชุมชนทั้งในเขตบริการและพื้นที่ใกล้เคียงได้

4. โรงเรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าในการดำเนินงานเกษตรแนวเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.1 เริ่มจากการศึกษารายละเอียดเศรษฐกิจพอเพียงเพราะเป็นเรื่องใหม่ที่มีความสำคัญต่อสถานศึกษา

4.2 ผู้สอนจึงควรมีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี เช่น ศึกษาจากเอกสารและสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง เชิญผู้มีความสามารถเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นวิทยากร ศึกษาดูงานจากสถานที่จริงที่มีการจัดกิจกรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

4.3 วิเคราะห์สภาพโรงเรียน เช่น สภาพพื้นที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ สภาพแวดล้อม เพื่อหาความพร้อมในการจัดกิจกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรและการสอนพึงให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างจริงจังต่อไป แนวการสอนดังกล่าวควรมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

4.3.1 ควรจัดการเรียนการสอนโดยยึดจุดหมายหลักซึ่งได้แก่กระบวนการพึ่งตนเองหรือการพัฒนาเป็นแกนในการสอนตลอดหลักสูตร

4.3.2 ควรจัดการเรียนการสอนให้มีลักษณะที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน และได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ที่จำเป็นซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดและความเข้าใจในสิ่งที่เรียนอย่างแท้จริง

4.3.3 ควรจัดการเรียนการสอนให้มีการเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไปอย่างมีสมดุล เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างข้อความรู้กับการปฏิบัติจริง และส่งเสริมการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ต่างๆ ให้มาก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสามารถและความชำนาญในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์

4.3.4 ควรจัดสภาพแวดล้อม กิจกรรมประจำวัน และวิถีชีวิตของครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในเรื่องต่างๆ ที่ต้องการจะปลูกฝังให้แก่ผู้เรียน สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 3) ได้สรุปว่า ในด้านการ

จัดการเรียนการสอนนั้นสถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน โดยมีแนวทางดำเนินการดังนี้ 1) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา ฯลฯ ที่เริ่มจากชีวิตประจำวัน และเชื่อมโยงสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลก 2) จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการทดลอง การปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ทั้งในรูปของการจัดทำโครงการ โครงการงาน และอื่น ๆ ทั้งการศึกษารายบุคคล และเป็นกลุ่ม 3) วัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะกระบวนการ (Process) และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attribute) ซึ่งในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้สถานศึกษาควรจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีแนวทางดำเนินการดังนี้ 1) ติดตามและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยพิจารณาจากผลการทดสอบความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานด้านเศรษฐกิจพอเพียงผลงานและการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของผู้เรียนและผลการประเมินโดยผู้ประเมินภายนอก หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วน 2) ติดตามและประเมินความเหมาะสมของการดำเนินการในกระบวนการ ขั้นตอน และกิจกรรมการดำเนินการในด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม การจัดระบบบริหารจัดการ การให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียน อันพึงประสงค์ 3) จัดให้ระบบการรายงานผลการดำเนินการเป็นระยะ ๆ ทั้งการรายงานภายในสถานศึกษา การรายงานต่อสาธารณชนและการรายงานหน่วยงานต้นสังกัดตามลำดับ

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินการด้านบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษา ด้านกิจการนักเรียนมีลักษณะดังนี้ (ปริยานุช พิบูลสรารุช, 2550 : 10 -13)

1. กิจกรรมสามารถมีความหลากหลายของเนื้อหา แล้วแต่ตามสภาวะภูมิสังคมของแต่ละสถานศึกษา แต่ที่สุดแล้วต้องปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีวิถีคิด อุบนิสัยและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการโดยนักเรียน นักศึกษา และมีครูเป็นผู้นำหรือผู้สนับสนุน

2.1 จำนวน นักเรียน/นักศึกษา/ ครูที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ไม่ควรน้อยกว่า 25 % ของจำนวนบุคลากรทั้งหมดของโรงเรียน

2.2 นักเรียน นักศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการ ควรมีความประพฤติดีสมัครใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนอยู่ในระดับปานกลางถึงดีและมีสุขภาพดี

3. เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เกิดความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลทางเศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม ของสถานศึกษา และสามารถขยายผลออกสู่ชุมชนได้

3.1 พอประมาณกับภูมิสังคม : สอดคล้องกับความต้องการ / ความจำเป็นของสถานศึกษา/คนในชุมชน และเหมาะสมกับภูมิประเทศ สภาพแวดล้อมและความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต

3.2 สมเหตุสมผล : มีหลักคิดและหลักปฏิบัติของกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักวิชาการที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดของโครงการแสดงถึงความรอบคอบของการวางแผนดำเนินโครงการ

3.3 ภูมิคุ้มกันที่ดี : การวางแผนโครงการคำนึงถึงความเสี่ยงในการดำเนินโครงการ โดยมีข้อเสนอทางเลือก หากมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้น

4. ส่งเสริมความรู้และคุณธรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม : กิจกรรมต่างๆ ต้องส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วม มีความรอบรู้มากยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้ได้มีการพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ ส่งเสริมการมีคุณธรรม (เช่น ความมีระเบียบวินัย มีสัมมาคารวะ ซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญู กตเวที มีสติปัญญา แยกแยะถูกผิด ควรมีความขยันหมั่นเพียร อดทน สนใจใฝ่รู้ มีจิตสำนึกเห็นประโยชน์ของการช่วยเหลือผู้อื่น และทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

กระทรวงศึกษาธิการได้ทดลองใช้ตัวอย่างชุดการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงโดยสมัครใจ ที่ผ่านมามีโรงเรียนนำร่องแล้วจำนวน 80 โรงเรียนทั่วประเทศ ในจำนวนนี้มีโรงเรียนที่

จัดโครงการและกิจกรรมเกี่ยวเนื่องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความน่าสนใจในแต่ละสังกัด จำนวน 16 โรงเรียนดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 27-31)

1. โรงเรียนเทศบาลจามเทวี อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จัดโครงการบูรณาการการเรียนรู้วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน โครงการดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่บูรณาการการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนไทย เน้นเป็นต้นแบบการจัดสิ่งแวดล้อมในระดับโรงเรียนของเทศบาล เพื่อเผยแพร่สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ และเป็นข้อมูลสนับสนุนการเรียนการสอนแบบบูรณาการและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของท้องถิ่นโดยเรียนรู้ผ่านอุทยานการศึกษาซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ 17 แห่ง

2. โรงเรียนบ้านเหล่ากทุ่งสว่าง (เป็นโรงเรียนต้นแบบ) อำเภอัญญาคีรี จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) จัดโครงการกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนชุมชนบวรสามัคคีธรรม โครงการดังกล่าวเป็นโครงการส่งเสริมแนวคิดสหกรณ์ให้เกิดขึ้นในโรงเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติจริง เนื่องจากเห็นว่าการที่สหกรณ์จะมีผลในการพัฒนาประเทศ ย่อมต้องอาศัยสมาชิกที่มีความรู้ความเข้าใจ มีศรัทธาต่ออุดมการณ์ของสหกรณ์ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมสหกรณ์ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของกลุ่มชนเดียวกันในการร่วมกันพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิตของคนให้พร้อมที่จะทำประโยชน์แก่สังคมต่อไป โครงการนี้ประกอบด้วย กิจกรรมการนำผลกำไรจากสหกรณ์มาส่งเสริมชุมชนบวรสามัคคีธรรมในกิจกรรมต่างๆ การอบรมฝึกปฏิบัติธรรม การร่วมมือกันทำความสะอาดในชุมชนและกิจกรรมตามประเพณีต่างๆ

3. โรงเรียนบ้านกุดเชียงหมี อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดโครงการเกษตรครบวงจร เพื่อสนับสนุน อาหารกลางวัน โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่สนองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่จะมุ่งเน้นการสร้าง ความมั่นคงในระดับชุมชนให้พึ่งตนเองได้ โดยใช้โรงเรียนเป็นรากฐานความรู้ วิทยากรเข้าสู่ชุมชน ในโรงเรียนจำนวน 21 แห่ง 26 หมู่บ้าน ในสังกัดกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เลิงนกทาที่ 4 กุดเชียงหมี – สามัคคี ประกอบด้วยกิจกรรมการผลิตปุ๋ยชีวภาพ กิจกรรมการเลี้ยงปลา กบ และโค เพื่อส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มเป้าหมายให้สามารถพึ่งพาตนเอง และดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

4. โรงเรียนราชวินิตมัธยม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดโครงการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตไทย โครงการดังกล่าวได้ทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียน คือ ปลูกต้นปีบในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งต้นปีบเป็นไม้

พื้นเมืองประจำจังหวัด และได้มีการสอนวัฒนธรรมไทย ประวัติศาสตร์ไทย รวมไปถึงการใช้ชีวิต ประเพณีที่เรียกว่า วิถีชีวิตของคนไทยทั้งในอดีต ปัจจุบัน ทั้งในเขตชุมชนเมืองและชนบท

5. โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 97 (บ้านบางบอน) อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดทำการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน จัดทำ แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องยาพารา ตันจากและแหล่งท่องเที่ยว

6. โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย (เป็นโรงเรียนต้นแบบ) อำเภอชะอำ จังหวัด เพชรบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดโครงการพัฒนางานสวน พฤษศาสตร์โรงเรียนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนได้ดำเนินงานสวนพฤษศาสตร์ โรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเผยแพร่สู่เยาวชนและชุมชนในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงเพื่อสืบสานงานพระราชดำริ โครงการดังกล่าวประกอบด้วย กิจกรรมการอบรมครู กิจกรรม การอบรมนักเรียน กิจกรรมการจัดการสอนและผลผลิต งานเอกสารเผยแพร่ความรู้ จัด นิทรรศการเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน

7. โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย (เป็นโรงเรียนต้นแบบ) อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง ยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดโครงการสืบสานวิถีชีวิตสู่ เศรษฐกิจพอเพียง ลุ่มน้ำประแส เพื่อพลิกฟื้นลุ่มน้ำประแสให้กลับมา มีสภาพที่ อุดมสมบูรณ์โดย ชุมชนจะได้ใช้ประโยชน์จากแม่น้ำได้ต่อไป รวมทั้งให้รู้จักอนุรักษ์ลุ่มน้ำ และดำเนินชีวิตแบบพออยู่ พอกินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนจึงได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับชุมชนผ่าน กิจกรรมการจัดค่ายอบรมนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ เป็น 6 เครือข่าย ปลูกป่าชายเลนเพื่อฟื้นฟู ระบบนิเวศในลุ่มน้ำประแส ร่วมกับกลุ่มเครือข่ายลุ่มน้ำประแส เพื่อนำจุลินทรีย์บำบัดน้ำ จัดทำ หลักสูตรท้องถิ่นลุ่มน้ำประแส ปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ลุ่มน้ำประแสและสร้างความห่วงแหน ในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ อาชีพในชุมชนลุ่มน้ำประแส

8. โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช (เป็นโรงเรียนต้นแบบ) อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดโครงการจัดทำ หลักสูตรการเรียนรู้แบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนา วิชาการเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งจะฝึกอบรมทีมงานบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเข้าใจใน เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อขยายผลความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกิจกรรมชุมชน

9. โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย (เป็นโรงเรียนต้นแบบ) อำเภอหล่มสัก จังหวัด เพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดโครงการธนาคาร โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย โครงการดังกล่าวเป็นหนึ่งในโครงการที่ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้

การจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายและเพื่อการรู้จักออมทรัพย์ ให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถของนักเรียนเองจากประสบการณ์จริง ประกอบด้วยกิจกรรมจัดอบรมความรู้ ธนาคาร โรงเรียนและกิจกรรมการจัดทำ CDE-Learning เศรษฐกิจพอเพียง เรื่องแนวทาง การจัดทำธนาคารโรงเรียน ธนาคารหมู่บ้าน และหลักการจัดทำบัญชีรายรับ-จ่ายเบื้องต้น ตามแนวพระราชดำริ ฯลฯ

10. โรงเรียนต้นตารักษ์ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักบริหารงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ได้มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันตนเองให้แก่ นักเรียนจากสังคม ที่บิดเบือนจากธรรมชาติโดยจัดโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และใช้เหตุผลกำหนด ความพอประมาณ ไม่ประมาท มีปัญญาด้วยคุณธรรม

11. โรงเรียนภาษาอนุสรณ์ธนบุรี เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนัก บริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จัดโครงการออมทรัพย์ โครงการค่าย ธรรมพัฒนา กิจกรรมไหว้พี่ – พี่รับไหว้น้อง เพื่อสร้างความสามัคคี โรงเรียนสร้างเสริม ความปลอดภัยในเรื่องสุขภาพ อาหาร ขนม การเดินทางไป – กลับของนักเรียน

12. โรงเรียนพระราม 9 กาญจนภิเษก เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร สังกัด กรุงเทพมหานคร เปิดสอนในระดับชั้นอนุบาล – ประถมศึกษาปีที่ 6 ได้จัดกิจกรรมเด่น ๆ ที่สำคัญเช่น โครงการข้าวกันบาตร โครงการธนาคารขยะ

13. ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบ้านนาเดิม อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัด ศรีสะเกษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ได้จัดโครงการปุ๋ยชีวภาพจาก เศษวัสดุ และจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพ โครงการหารายได้ระหว่างเรียน โครงการชีววิถี โครงการ อาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ในโรงเรียนเครือข่าย

14. ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอกวนขนุน อำเภอกวนขนุน จังหวัด พัทลุง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ได้จัดทำโครงการการผลิตปุ๋ย อินทรีย์ชีวภาพ โครงการวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนเกษตรอินทรีย์

15. วิทยาลัยการอาชีพเกาะคา อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้จัดโครงการสร้างผู้ประกอบการร้านซ่อมจักรยานยนต์ ให้กับนักเรียนนักศึกษาให้สามารถประกอบอาชีพอิสระของตนในท้องถิ่น

16. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้จัดโครงการปุ๋ยชีวภาพจากเศษวัสดุและ จุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพ โครงการหารายได้ระหว่างเรียน โครงการชีววิถี โครงการอาสาพัฒนา สิ่งแวดล้อม และภูมิทัศน์ในโรงเรียนเครือข่าย

สรุปได้ว่า ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน การปฏิบัติตน เพื่อนำไปสู่คุณลักษณะอันพึงประสงค์และการปฏิบัติตนที่เหมาะสมในวิถีชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย ด้านการแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านกิจกรรมนักเรียนและด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

ในการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ได้มีนักการศึกษากล่าวไว้ ดังนี้

ปรียานุช พิบูลสราวุธ (2550 : 28) กล่าวถึงการพัฒนาบุคลากร ทางการศึกษาเพื่อให้สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครู ก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจ ครูก็จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จักพอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลต่างๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักต่อยอด องค์กรความรู้ที่มีอยู่ หมั่นศึกษา เพิ่มพูนความรู้ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ก้าวกระโดด ในการเลือกรับข้อมูลนั้น ต้องรู้จักพิจารณาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักแก้ไขปัญหาย่อยอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ประเมินความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา จะได้รู้จักและเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพ และผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ได้อย่างรอบคอบ และระมัดระวัง ก่อนอื่นครูต้องเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี โดยกลับมาพิจารณาและวิเคราะห์ดูว่า ในตัวครูนั้นมีความไม่พอเพียงในด้านใดบ้าง เพราะการวิเคราะห์ปัญหาจะทำให้รู้และเข้าใจปัญหา ที่เกิดจากความไม่พอเพียง รวมทั้งควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาด้วย โดยการวิเคราะห์นี้ต้องดำเนินไปบนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม โดยเฉพาะคุณธรรมนั้น เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในใจเด็กให้ได้ก่อน ผ่านกิจกรรมที่ครูเป็นผู้คิดขึ้นมา โดยครูในแต่ละโรงเรียนจะต้องมานั่งพิจารณาก่อนว่า จะเริ่มต้นปลูกฝังแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากจุดไหน ทุกคนควรมาร่วมกันคิด ร่วมกันทำ สามัคคีกันในกระบวนการหารือ หลังจากที่ครูได้ค้นหากิจกรรมที่จะปลูกฝังแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ครูควรจะต้องตั้งเป้าหมายการสอนก่อนว่าครูจะสอนเด็กให้รู้จักพัฒนาตนเองได้อย่างไร โดยอาจเริ่มต้นสอนจากกิจกรรมเล็กๆ น้อยๆ ที่สามารถเริ่มต้นจากตัวเด็กแต่ละคนให้ได้ก่อน เช่น การเก็บขยะ การประหยัดพลังงาน ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ถึง

ความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัย ที่ตนเองมีต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกในด้านต่างๆ 4 มิติ ในส่วนของการเข้าถึงนั้น เมื่อครูเข้าใจแล้ว ครูต้องคิดหาวิธีที่จะเข้าถึงเด็ก พิจารณาดูก่อนว่าจะสอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เข้าไปในวิธีคิดและในวิชาการต่างๆ ได้อย่างไร ทั้งนี้ อาจจัดกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ รู้จักแบ่งหน้าที่กันตามความสามารถของเด็กในแต่ละช่วงชั้น

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น สรุปได้ว่าในการพัฒนาด้านบุคลากรหมายถึงการพัฒนาผู้บริหาร ครูและผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการสู่การเรียนการสอน และการบริหารจัดการในสถานศึกษารวมทั้งวิถีการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ด้านการสร้างความตระหนักและเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการดำเนินชีวิตและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการติดตามและขยายผล การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

ในด้านผลลัพธ์และภาพความสำเร็จของสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2555 : เว็บไซต์) ได้กล่าวไว้ 4 องค์ประกอบคือ

องค์ประกอบที่ 1 สถานศึกษา

คุณลักษณะของสถานศึกษาพอเพียง สถานศึกษาสะอาด เป็นระเบียบ รมรื่น ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และบุคลากรรวมถึงผู้เรียน มีการแบ่งปัน สามัคคี ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน รวมถึงมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูวัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อ ชุมชน/สังคม/ประเทศชาติ อย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษา

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติตน อย่างเป็นเหตุเป็นผล พอประมาณกับศักยภาพของตน และสอดคล้องกับภูมิสังคม รวมถึงมีการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ให้กับตนเอง และสถานศึกษา ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้คุณธรรมนำความรู้ในการดำเนินชีวิต

องค์ประกอบที่ 3 บุคลากรของสถานศึกษา

3.1 บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบุคลากรของสถานศึกษาเกินกว่าครึ่งหนึ่ง มีความเข้าใจมีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายที่ถูกต้องของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 บุคลากรจัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจ อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีบุคลากรที่เป็นแบบอย่างในการวางแผนการใช้จ่าย ใช้จ่ายทรัพย์อย่างพอประมาณ ไม่เกินตัว และมีการออมทรัพย์ตามศักยภาพ และ/หรือ เป็นแบบอย่างในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า รวมทั้งมีส่วนร่วมในการดูแลการใช้ประโยชน์จากสาธารณะสมบัติ อย่างประหยัดและคุ้มค่า

3.3 บุคลากรอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวมและสาธารณประโยชน์ มีบุคลากรที่เป็นแบบอย่างในการมีวินัยในตนเอง มีการดำเนินชีวิตที่ไม่ทำให้ ตัวเองและผู้อื่นเดือดร้อน และมีอุปนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน /ช่วยเหลือผู้อื่น / บริจาค / ทำบุญตามความเชื่อทางศาสนา และมีส่วนร่วมในการทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างสม่ำเสมอ

3.4 บุคลากรรู้จักใช้และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีบุคลากรที่เป็นแบบอย่างในการมีความรู้ความเข้าใจเห็นความสำคัญ รวมถึงรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัดและคุ้มค่า ตลอดจนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์/ ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษาและชุมชน

3.5 บุคลากรดำเนินชีวิตอย่างมีฐานรากทางวัฒนธรรม และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม จากกระแสโลกาภิวัตน์ มีบุคลากรที่เป็นแบบอย่างในการเห็นคุณค่าและภูมิใจในวัฒนธรรมไทย ทั้งด้านภาษาการแต่งกาย และประเพณี ศาสนา และประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของท้องถิ่น/ชาติพันธุ์

องค์ประกอบที่ 4 ผู้เรียน

4.1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้นปีการศึกษาผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้นปีการศึกษาเฉลี่ยร้อยละ 75 ขึ้นไป

4.2 ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ/เศรษฐกิจ มีผู้เรียนที่เป็นแบบอย่างในการมีวินัยในการใช้จ่าย

4.3 ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม มีผู้เรียนเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยไม่เบียดเบียน หรือสร้างความเดือดร้อนให้ตัวเอง/ผู้อื่น และเป็นแบบอย่างในการแบ่งปัน ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับผู้อื่น

4.4 ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านสิ่งแวดล้อมมีผู้เรียนเป็นแบบอย่างในการมีความรู้ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นแบบอย่างในการรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัดและคุ้มค่า

4.5 ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรมมีผู้เรียนเป็นแบบอย่างในการเห็นคุณค่าและภูมิใจในวัฒนธรรมไทย ทั้งด้านภาษา การแต่งกาย ประเพณี ศาสนา และประวัติศาสตร์ความเป็นมาของท้องถิ่น/ชาติพันธุ์

กล่าวโดยสรุปด้านผลลัพธ์และภาพความสำเร็จของสถานศึกษา หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจริงจากผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ตัวผู้เรียนและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกิดจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้จนเกิดผลสำเร็จอันเป็นรูปธรรมกับสถานศึกษา

การประเมินสถานศึกษาพอเพียง

การประเมินสถานศึกษาพอเพียง

สถานศึกษาทั่วไป : สพป./สพม. ให้สถานศึกษาดำเนินการประเมินตนเองตามเกณฑ์เครื่องมือประเมินสถานศึกษาแบบอย่าง ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อจัดกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่มสำหรับการพัฒนาให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงในระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2556 (กลุ่ม A เกณฑ์คุณภาพระดับ 2.5 ขึ้นไป กลุ่ม B เกณฑ์คุณภาพอยู่ระหว่างระดับ 2 – 2.49 และกลุ่ม C เกณฑ์คุณภาพต่ำกว่าระดับ 2)

สถานศึกษาพอเพียง : สถานศึกษาทั่วไปที่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์คุณภาพในระดับ 3 ขึ้นไป ในแต่ละด้าน ทั้ง 5 ด้าน ตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยผู้ประเมินที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด (2 ใน 3 ของคณะกรรมการต้องคัดเลือกจากรายชื่อที่กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้ง) และมีการประเมินสุ่มตรวจ (Spot Check) โดยคณะกรรมการส่วนกลาง

การพัฒนาสถานศึกษาทั่วไปให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง

1. สพป./สพม. จัดให้สถานศึกษาในเขตพื้นที่ ทาการประเมินตนเองตาม เกณฑ์ประเมินสถานศึกษาพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ แล้วนำมาจัดกลุ่มตามระดับคุณภาพเป็น 3 กลุ่ม

2. สพป./สพม. พัฒนาสถานศึกษากลุ่ม A เพื่อพร้อมรับการประเมินให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง ระหว่างปี 2554 – 2556

3. สำหรับสถานศึกษากลุ่ม B และ C นั้น ให้ดำเนินการพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเมื่อพร้อมรับการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียง ให้สถานศึกษานั้นส่งใบสมัครไปที่เขตพื้นที่การศึกษา เพื่อขอรับการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียงได้

4. สพป./สพม. ร่วมกับสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบและศูนย์การเรียนรู้ฯ ในเขตพื้นที่การศึกษา หรือเขตพื้นที่ใกล้เคียง ใช้เป็นแหล่งศึกษาดูงานและเป็นพี่เลี้ยงให้แก่สถานศึกษาทั่วไป ในการพัฒนาสู่การเป็นสถานศึกษาพอเพียง หรือพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. สพฐ. ประสานศูนย์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อดำเนินการประเมินสถานศึกษาทั่วไป ให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง ตามเกณฑ์ขั้นตอนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

6. สพป./สพม. ร่วมกับสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบและศูนย์การเรียนรู้ฯ พัฒนาสถานศึกษาทั่วไปในกลุ่ม B และกลุ่ม C ตามลำดับ

แนวทางการประเมิน

1. การสังเกตสภาพภูมิทัศน์ / พฤติกรรมของบุคลากร / ชุมชน
2. แบบสอบถาม
3. การสัมภาษณ์ผู้บริหาร / ครู / อาจารย์ / นักเรียน / ผู้ปกครอง / ชุมชน
4. การตรวจสอบร่องรอยเอกสาร เช่น แผนปฏิบัติการ แผนยุทธศาสตร์ แผนงาน/โครงการ คำสั่งแต่งตั้ง เอกสารประกอบ บันทึกการประชุม สรุปรายงานผลการดำเนินงาน แผนการจัดการเรียนรู้ ภาพนิ่ง/ วิดีทัศน์ เอกสารการระดมทุน การให้ความร่วมมือ การประสานงาน การสร้างเครือข่าย สื่อนวัตกรรม การวิจัยพัฒนา การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

สถานศึกษาที่จะพัฒนาเป็น“ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา” ต้องเป็นสถานศึกษาที่ได้รับประกาศเป็น“สถานศึกษาพอเพียง”ของ

กระทรวงศึกษาธิการ การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้าน
การศึกษา

1. ใช้เกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้าน
การศึกษากระทรวงศึกษาธิการ

2. หน่วยงานต้นสังกัด ส่งรายชื่อให้ศูนย์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง
กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอรับการประเมิน

3. กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนจาก
กระทรวงศึกษาธิการ และผู้แทนจากหน่วยงานต้นสังกัด จำนวนไม่น้อยกว่า 3 - 5 คนดำเนินการ
ประเมินให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ อย่างมีประสิทธิภาพ

4. กระทรวงศึกษาธิการประกาศรายชื่อ“ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา”

5. กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษา ดำเนินการกำกับ
ติดตามประเมินผล การพัฒนา“สถานศึกษาพอเพียง”สู่การเป็น“ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา”อย่างสม่ำเสมอ

ขั้นตอนการประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้าน
การศึกษา

1. สถานศึกษาพอเพียง เตรียมความพร้อมเพื่อขอรับการประเมิน

1.1 จัดทำแบบประเมินตนเอง พร้อมรายละเอียดข้อมูลประกอบการคัดกรอง
ความยาวไม่เกิน 20 หน้ากระดาษเอ 4 (ไม่รวมภาคผนวก)

1.2 จัดส่งข้อมูลตามข้อ 1 ดังนี้

1.2.1 สถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน ส่งข้อมูลให้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) / มัธยมศึกษา (สพม.) /
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1.2.2 สถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย ส่งข้อมูลให้ สำนักงาน กศน. จังหวัด

1.2.3 สถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา
เอกชน ส่งข้อมูลให้ หน่วยงานต้นสังกัดส่วนกลาง

1.2.4 สถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
ส่งข้อมูลให้ หน่วยงานต้นสังกัดส่วนกลาง

1.2.5 สถานศึกษาพอเพียงในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ส่งข้อมูลให้ หน่วยงานต้นสังกัดส่วนกลาง

1.2.6 สถานศึกษาพอเพียงในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ส่งข้อมูลให้ หน่วยงานต้นสังกัดส่วนกลาง

1.2.7 สถานศึกษาพอเพียงในสังกัดกรุงเทพมหานคร ส่งข้อมูลให้ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

2. หน่วยงานต้นสังกัดประเมินเบื้องต้นและคัดกรอง

2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) / มัธยมศึกษา (สพม.) / สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และ สำนักงาน กศน.จังหวัด ประเมินสถานศึกษาที่ส่งแบบประเมินตนเอง เพื่อคัดกรองสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา พร้อมทั้งจัดส่งรายชื่อสถานศึกษาที่ผ่านการ คัดกรอง พร้อมข้อมูล ให้หน่วยงานต้นสังกัดส่วนกลาง และศูนย์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงศึกษาธิการ ประเมินสถานศึกษาที่ส่งแบบประเมินตนเองในเบื้องต้น เพื่อคัดกรองสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา พร้อมทั้งจัดส่งรายชื่อสถานศึกษาพร้อมข้อมูลให้ศูนย์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงศึกษาธิการ

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเบื้องต้นและคัดกรอง ประกอบด้วย แบบประเมินตนเอง และเกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งต้องได้คะแนนระดับคุณภาพตั้งแต่ 4 ขึ้นไปในแต่ละด้าน ครบทุกด้าน

คณะกรรมการประเมินศูนย์การเรียนรู้ฯ ดำเนินการประเมิน

1. ศูนย์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงศึกษาธิการ ประสานงานไปยังฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการประเมินฯ (รายภูมิภาค) เพื่อแจ้งรายชื่อสถานศึกษาพอเพียงที่พร้อมรับการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ฯ

2. ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการประเมินฯ (รายภูมิภาค) ประสานคณะกรรมการประเมินฯ สถานศึกษาพอเพียงที่พร้อมรับการประเมิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อร่วมกันออกประเมินสถานศึกษาพอเพียงที่ผ่านการคัดกรองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามเกณฑ์การประเมินและวิธีการที่กำหนดโดยส่วนกลาง

เกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้าน
การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

1. บุคลากร

1.1. ผู้บริหาร

- ระดับ 1 มีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ปศพพ.)
อย่างถูกต้อง
- ระดับ 2 ตามระดับ 1 และปฏิบัติตนตาม ปศพพ. และนำ ปศพพ. มาใช้ในการ
บริหารจัดการสถานศึกษา
- ระดับ 3 ตามระดับ 2 และสามารถถ่ายทอดประสบการณ์การนำ ปศพพ. มาใช้ใน
สถานศึกษาและมุ่งมั่นในการขับเคลื่อน ปศพพ. ในสถานศึกษา
- ระดับ 4 ตามระดับ 3 และขยายผลการขับเคลื่อน ปศพพ. สู่ภายนอกสถานศึกษา
เช่น ชุมชน สถานศึกษาอื่น ฯลฯ
- ระดับ 5 ตามระดับ 4 และ ชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกเห็นคุณค่า ยอมรับ
และให้ความร่วมมือในการขยายผลการขับเคลื่อน ปศพพ. สู่ภายนอกสถานศึกษา

1.2 ครู

- ระดับ 1 ร้อยละ 25 ของจำนวนครูในสถานศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ มีสื่อ
และ/หรือนวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับ ปศพพ. และอธิบาย ปศพพ. ได้อย่างถูกต้อง
- ระดับ 2 ตามระดับ 1 และปฏิบัติตนตาม ปศพพ. และครูนำ ปศพพ. มาใช้
ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่รับผิดชอบจนเห็นผลและครูใช้สื่อและ/หรือนวัตกรรม
การเรียนรู้เกี่ยวกับ ปศพพ. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จนเห็นผล
- ระดับ 3 ตามระดับ 2 และครูถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครูในสถานศึกษา
จนมีครูทุกระดับชั้น และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตาม ปศพพ. จนเห็นผล
- ระดับ 4 ตามระดับ 3 และมีครูแกนนำนำบทเรียนความสำเร็จในการจัดการ
เรียนรู้ตาม ปศพพ. จากการถอดบทเรียนของตนมาจัดทำเป็นสื่อขยายผล สู่ภายนอกสถานศึกษา
จนเห็นผล
- ระดับ 5 ตามระดับ 4 และครูมากกว่ากึ่งหนึ่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตาม ปศพพ.
อย่างต่อเนื่อง และครูในสถานศึกษาร่วมมือในการขยายผลการขับเคลื่อนสู่ภายนอกสถานศึกษา
อย่างสม่ำเสมอ ครูนำสื่อและ/หรือนวัตกรรมที่พัฒนาตามระดับ 4 มาใช้ขยายผลสู่ภายนอก
สถานศึกษาจนเห็นผล

1.3 นักเรียน

ระดับ 1 มีนักเรียนแกนนำที่มีความรู้ความเข้าใจ และอธิบาย ปศพพ. ได้อย่างถูกต้อง

ระดับ 2 ตามระดับ 1 และ นักเรียนแกนนำเกิดการเรียนรู้ และปฏิบัติตนตาม ปศพพ. จนเห็นผล เห็นคุณค่า และเกิดศรัทธา

ระดับ 3 ตามระดับ 2 และ นักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน ปศพพ. ในสถานศึกษาจนมีนักเรียนที่มีคุณสมบัติอยู่อย่างพอเพียงจำนวนเพิ่มขึ้น

ระดับ 4 ตามระดับ 3 และ นักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน ปศพพ. สู่ภายนอกสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำได้นำ ปศพพ. มาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ระดับ 5 ตามระดับ 4 และ นักเรียนแกนนำเป็นหลักในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อน ปศพพ. ภายในสถานศึกษาและ/หรือ จัดกิจกรรมขยายผล ปศพพ. สู่ภายนอกสถานศึกษา

1.4 คณะกรรมการสถานศึกษา

ระดับ 1 รับรู้การขับเคลื่อน ปศพพ. ของสถานศึกษา

ระดับ 2 ตามระดับ 1 และ มีความสนใจและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน ปศพพ. ของสถานศึกษา

ระดับ 3 ตามระดับ 2 และ เห็นคุณค่า และศรัทธาในการขับเคลื่อน ปศพพ. ของสถานศึกษา

ระดับ 4 ตามระดับ 3 และสนับสนุนกิจกรรมการขับเคลื่อน ปศพพ. ของสถานศึกษาจนเห็นผล

ระดับ 5 ตามระดับ 4 และ สนับสนุนกิจกรรมการขยายผลการขับเคลื่อน ปศพพ. สู่ภายนอกจนเห็นผล

2. การจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

2.1 อาคาร สถานที่และสิ่งแวดลอม

ระดับ 1 มีผู้รับผิดชอบการใช้ ปรับปรุง ดูแล รักษา อาคารสถานที่และจัดการสภาพแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้ที่เหมาะสม

ระดับ 2 ตามระดับ 2 และ มีศูนย์รวมข้อมูลการขับเคลื่อน ปศพพ. ของสถานศึกษา และ มีแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้/ฐานกิจกรรมการเรียนรู้ ปศพพ. ในสถานศึกษาและมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตาม ปศพพ. เช่น สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย ฯลฯ

ระดับ 3 ตามระดับ 2 และมีศูนย์รวมข้อมูลการขับเคลื่อน ปศพพ. ของสถานศึกษาและ มีแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้/ฐานกิจกรรมการเรียนรู้ ปศพพ. ในสถานศึกษาและมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตาม ปศพพ. เช่น สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย ฯลฯ

ระดับ 4 ตามระดับ 3 และ ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม อาคาร สถานที่ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตาม ปศพพ.

ระดับ 5 ตามระดับ 4 และชุมชน หรือหน่วยงานอื่นได้ใช้ประโยชน์ และมีส่วนร่วม ในการส่งเสริม สนับสนุนการดูแลรักษา และพัฒนาอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมของ สถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

2.2 แหล่งเรียนรู้/ ฐานการเรียนรู้ และ/หรือกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้าง อุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง

ระดับ 1 มีแหล่งเรียนรู้ หรือฐานเรียนรู้ หรือกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้าง อุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงภายใน และ/หรือภายนอกสถานศึกษาที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของ สถานศึกษาและมีการจัดการอย่างพอเพียง

ระดับ 2 ตามระดับ 1 และ มีสื่อประกอบการเรียนรู้ประจำแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการ เรียนรู้ ปศพพ. ที่สามารถสื่อความได้ถูกต้อง

ระดับ 3 ตามระดับ 2 และ มีวิทยากรรับผิดชอบฐานการเรียนรู้ ปศพพ.ที่สามารถ อธิบายความได้อย่างถูกต้องชัดเจน และ มีแผนการจัดการเรียนรู้ของแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการ เรียนรู้ ปศพพ. ได้อย่างถูกต้องและชัดเจน

ระดับ 4 ตามระดับ 3 และ บุคลากรในสถานศึกษาสามารถเป็นวิทยากรอธิบายการ ใช้ประโยชน์จากแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ ปศพพ. ในการเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่าง พอเพียงได้อย่างถูกต้อง และชัดเจน

ระดับ 5 ตามระดับ 4 และ มีการประเมินผลการใช้แหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ ปศพพ. อย่างเป็นรูปธรรม และมีการพัฒนาแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ ปศพพ. อย่างต่อเนื่อง

3. ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก

3.1 ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน ปศพพ.

ระดับ 1 มีเครือข่ายการเรียนรู้ ปศพพ.

ระดับ 2 ตามระดับ 1 และมีประสบการณ์ในการรับสถานศึกษาอื่นมาศึกษาดูงาน

ระดับ 3 ตามระดับ 2 และสามารถบริหารจัดการเพื่อรองรับการขอศึกษาดูงาน จากสถานศึกษาอื่นโดยไม่กระทบภารกิจหลักของสถานศึกษา

ระดับ 4 ตามระดับ 3 และเป็นสถานศึกษาแกนนำของเครือข่ายขับเคลื่อน ปศพพ.

ระดับ 5 ตามระดับ 4 และสามารถเป็นที่เล็งในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็น สถานศึกษาพอเพียงได้อย่างน้อย 1 แห่ง

3.2 ความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดและ/หรือหน่วยงานภายนอก (ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน)

ระดับ 1 มีความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานต่าง ๆ

ระดับ 2 ตามระดับ 1 และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้และ/หรือ รับการสนับสนุนเพื่อการขับเคลื่อน ปศพพ.

ระดับ 3 ตามระดับ 2 และ สามารถบริหารจัดการความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ในการขับเคลื่อน ปศพพ. ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ระดับ 4 ตามระดับ 3 และได้รับการยอมรับ และความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการขยายผลการขับเคลื่อน ปศพพ. สู่หน่วยงานภายนอก

ระดับ 5 ตามระดับ 4 และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ จนสามารถพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงได้อย่างน้อย 1 แห่ง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2555 : เว็บไซต์)

บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

ข้อมูลพื้นฐาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 (2555 : 4-5) มีที่ตั้งอยู่ภายในพื้นที่โรงเรียนมหาวิทยาลัยกุล ถนนเลี่ยงเมืองมหาสารคาม - ร้อยเอ็ด ตำบลแว้งนาง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่รับผิดชอบให้บริการครอบคลุม 13 อำเภอ ดังนี้ เมืองมหาสารคาม , แกดคำ , โกลุมพิสัย , กันทรวิชัย , เชียงยืน , บรบือ , นาเชือก , พยัคฆภูมิพิสัย , วาปีปทุม , นาโดน , ยางสีสุราช, กุดรัง และชื่นชม มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดขอนแก่น

ข้อมูลทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่บริหาร และจัดการศึกษาช่วงชั้น 3 และ 4 ซึ่ง อาศัยอำนาจในมาตรา 5 และ 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และมาตรา 8 และมาตรา 33 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ

ระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงศึกษาธิการโดยคำแนะนำของสภาการศึกษาเมื่อคราวประชุมครั้งที่ 2/2553 วันที่ 17
สิงหาคม พ.ศ. 2553 จึงกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต

วิสัยทัศน์ (Vision)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 เป็นองค์กรหลักที่ประสาน ส่งเสริม
สนับสนุนการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนให้มี
คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นสากลบนพื้นฐานความเป็นไทยยึดหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภายในปี 2556

พันธกิจ (Mission)

1. ส่งเสริม สนับสนุนและประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา
มัธยมศึกษา
2. พัฒนาระบบบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้น
พื้นฐานสู่ความเป็นสากล
3. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความเป็นไทยและดำรงตนตามหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าประสงค์ (GOAL)

1. ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสู่ความเป็น
เลิศ
2. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี อย่างทั่วถึง
3. ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มตาม
ศักยภาพ
4. สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งมีความเข้มแข็งและสามารถขับเคลื่อนการศึกษาสู่
ความเป็นเลิศ
5. ผู้เรียนทุกคนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร

กลยุทธ์

1. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริม
ความสามารถทางเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้
2. ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง

3. ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง ครอบคลุม ผู้เรียนได้เรียนตามศักยภาพของตนเอง

4. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ

5. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

จุดเน้น

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 กลุ่มสาระหลักเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 5

2. เพิ่มศักยภาพนักเรียนทางด้านภาษา ด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์และด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ

3. นักเรียนทุกคนมีความสำนึกในความรักชาติ

4. สร้างทางเลือกในการเรียนรู้ที่เน้นให้ประชากรวัยเรียนทุกคนเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ลดอัตราการออกกลางคัน ศึกษาต่อและประกอบอาชีพ

5. ส่งเสริมการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการขยายผลสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ

6. นักเรียน ครู และสถานศึกษาได้รับการพัฒนาเตรียมความพร้อมสู่ความเป็นเลิศ

7. สถานศึกษาทุกแห่งผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษา มีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งและผ่านการรับรองจากการประเมินภายนอก

8. ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาศักยภาพมาตรฐานวิชาชีพ

9. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผ่านการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

การดำเนินงานโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 (2554 : 3) ได้ขับเคลื่อนโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาปีงบประมาณ 2554 มีเป้าหมาย ตัวชี้วัด วัตถุประสงค์ เพื่อให้จำนวน โรงเรียนในสังกัด 35 โรงเรียน ได้จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะในการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับผู้เรียนทุกคนโดยมีโรงเรียนพอเพียงต้นแบบที่เป็นแบบอย่างเผยแพร่แก่โรงเรียนอื่นได้ มีวิธีและขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. อบรมเชิงปฏิบัติการการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา จำนวน 2 วัน โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมทั้งสิ้น 180 คน เพื่อให้ได้มีความรู้ ความเข้าใจและเห็นแนวทางการนำนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

2. จัดกลุ่มโรงเรียนที่มีความพร้อมในการพัฒนาขับเคลื่อนตามเป้าหมายโดยมี

เครื่องมือให้โรงเรียนประเมินตนเอง ได้กลุ่มพัฒนาและพร้อมรับประเมินสถานศึกษาปี 2554 จำนวน 10 โรงเรียนและโรงเรียนที่พร้อมรับการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ปี 2554 จำนวน 2 โรงเรียน กลุ่มพัฒนาและพร้อมรับประเมินสถานศึกษาพอเพียงปี 2555 จำนวน 20 โรงเรียนและโรงเรียนที่พร้อมรับการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ ในปี 2555 จำนวน 3 โรงเรียน

3. การนิเทศ ติดตามการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายปี 2554

4. โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายปี 2554 จำนวน 10 โรงเรียนรับการประเมินสถานศึกษาพอเพียงตามเกณฑ์ของการประเมินของกระทรวงศึกษาธิการ

5. จัดประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยการจัดแสดงผลงานในด้านที่โรงเรียนดำเนินการได้ดีสามารถเป็นแบบอย่างได้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันประกอบด้วย โรงเรียนดงใหญ่วิทยาคม รัชมังกลาภิเชก โรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมังกลาภิเชก โรงเรียนบรบือวิทยาคาร โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ โรงเรียนเขวไร่ศึกษา โรงเรียนพัคฆภูมิวิทยาคาร โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ โรงเรียนประชาพัฒนา โรงเรียนโนนราศรีวิทยา โรงเรียนบรบือ โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาสรรค์ โรงเรียนนาคุณประชาสรรค์ โรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร

ผลการดำเนินการ

1. โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายปี 2554 จำนวน 10 โรงเรียน เข้ารับการอบรมปฏิบัติการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ ในระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปี 2554 -2556 และเป้าหมายที่มุ่งหวัง คือการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ที่มีเป้าหมายนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาการศึกษา 5 ด้าน คือด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านพัฒนาบุคลากร และด้านผลสำเร็จของสถานศึกษาพอเพียงจึงเห็นแนวทางจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ชัดเจนยิ่งขึ้นและยังได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโรงเรียนต้นแบบพอเพียงอีกทางหนึ่งด้วย

2. สถานศึกษาที่ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่นแบบอย่างได้ดี เช่น ดีเด่นทางด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนผดุงนารีและโรงเรียนมหาวิชานุกูล ดีเด่นด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คือ โรงเรียนพัคฆภูมิวิทยาคาร และ โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ ดีเด่นด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ โรงเรียนประชาพัฒนา และ โรงเรียนโนนราศรีวิทยา ดีเด่นด้านพัฒนาบุคลากร คือ โรงเรียนบรบือ โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาสรรค์ ดีเด่นด้าน

ผลลัพธ์และความสำเร็จของสถานศึกษาพอเพียง คือ โรงเรียนนาคุณประชาสรรค์ โรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร

3. การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ โดยจัดประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และจัดนิทรรศการการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาทั้ง 15 โรงเรียนโดยการนำเสนอผลงาน

4. ผลการประเมินสถานศึกษาพอเพียงตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการปี 2554 มีกลุ่มเป้าหมาย 10 โรงเรียน ผลการประเมินได้รับการรับรองเป็นสถานศึกษาพอเพียงทั้ง 10 โรงเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 (2555 : 48-50) ได้ดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในปีงบประมาณ 2555 ได้กำหนดไว้ในกลยุทธ์ที่ 2 ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทยตามวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีวิธีและขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. จัดทำแบบสำรวจข้อมูลและติดตามผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อให้ได้มีความรู้ ความเข้าใจและเห็นแนวทางการนำนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

2. สถานศึกษาพอเพียงต้นแบบและสถานศึกษาพอเพียง 15 โรงเรียน ช่วยกันนิเทศติดตามสถานศึกษาที่เข้ารับการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียงและศูนย์การเรียนรู้จำนวน 20 โรงเรียน โดยการจัดอบรมปฏิบัติการเพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง

3. การนิเทศ ติดตามการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายปี 2555

4. โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายปี 2555 จำนวน 20 โรงเรียนรับการประเมินสถานศึกษาพอเพียงตามเกณฑ์ของการประเมินของกระทรวงศึกษาธิการ

ผลการดำเนินการ

1. โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายปี 2555 จำนวน 20 โรงเรียน เข้ารับการอบรมปฏิบัติการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ และเป้าหมายที่มุ่งหวัง คือการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ที่มีเป้าหมายนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาการศึกษา 5 ด้าน คือด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านพัฒนาบุคลากร และด้านผลสำเร็จของสถานศึกษาพอเพียง

2. สถานศึกษาที่ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาได้รับการประเมินเป็นสถานศึกษาต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 15 โรงเรียน คือ โรงเรียนดงใหญ่ วิทยาลัยราชภัฏรำไพภิเษก โรงเรียนบรบือวิทยาคาร โรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ โรงเรียนเขว้าไรรศึกษา โรงเรียนผดุงนารี โรงเรียนมหาวิชานุกูล โรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ โรงเรียนบรบือ โรงเรียนโนนราศรีวิทยา โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาสรรค์ โรงเรียนพยัคฆภูมิวิทยาคาร โรงเรียนประชาพัฒนา โรงเรียนนาคุณประชาสรรค์

3. ส่งเสริมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาให้ได้รับการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 โรงเรียน

4. ผลการประเมินสถานศึกษาพอเพียงตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการปี 2555 มีกลุ่มเป้าหมาย 20 โรงเรียน ผลการประเมินได้รับการรับรองเป็นสถานศึกษาพอเพียงทั้ง 20 โรงเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำเสนอในครั้งนี้ ได้นำเสนองานวิจัยที่มีการดำเนินการเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้

สกล พรหมสิน (2546 : 98 – 99) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของประชาชน ในตำบลหงษ์เจริญ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ปรากฏว่า ด้านครอบครัวเข้มแข็งมากเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านปัจจัยสี่พอเพียง ด้านการศึกษาถ้วนทั่ว ส่วนรายได้พอเพียงอยู่ในระดับต่ำสุด ส่วนระดับการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 50.8 รองลงมา คือ การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงในระดับ ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48.7 และการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 0.50

สันติ พรหมจันทร์ (2546 : 90-91) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ในโรงเรียนแกนนำ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่า 1) ข้าราชการครู ในโรงเรียนแกนนำ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ

สภาพการดำเนินงานโครงการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ด้านที่มีระดับ ความคิดเห็นสูงกว่าด้านอื่นๆ คือ ด้านการบริหารจัดการ และด้านที่มีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานโครงการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีระดับความคิดเห็นสูงกว่าด้านอื่นๆ คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านที่มีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด คือ ด้านทรัพยากรมนุษย์ 2) ข้าราชการครูในโรงเรียนแกนนำสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโครงการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีระดับความคิดเห็นสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านการบริหารจัดการ และด้านที่มีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด คือ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานโครงการพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีระดับความคิดเห็นสูงกว่าด้านอื่นๆ คือ ด้านทรัพยากรกายภาพ และด้านที่มีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการ 3) การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโครงการ ในโรงเรียนแกนนำจำแนกตามที่ตั้ง ระหว่างสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นกับจังหวัดเลย โดยภาพรวมมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านทรัพยากรการเงิน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยจังหวัดขอนแก่น มีระดับความคิดเห็นสูงกว่าจังหวัดเลย ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานโครงการในโรงเรียนแกนนำ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดเลย จำแนกตามที่ตั้ง โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโครงการในโรงเรียนแกนนำสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดเลย จำแนกตามหน้าที่ ระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้าโครงการ และครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านทรัพยากรการเงิน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนมีระดับความคิดเห็นสูงกว่าครูผู้สอน ด้านทรัพยากรสารสนเทศ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนมีระดับความคิดเห็นสูงกว่าครูหัวหน้าโครงการ และผู้บริหารโรงเรียนมีระดับความคิดเห็นสูงกว่าครูผู้สอน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนมีระดับความคิดเห็นสูงกว่าครูผู้สอน

สนั่น สุขเหลือ (2547 : 112-115) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานต่อการส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดำริ (เศรษฐกิจพอเพียง) จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อ การ

ส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดำริ (เศรษฐกิจพอเพียง) จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามระดับช่วงชั้นและประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานจำนวน 225 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.99 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้านการวางแผนในระดับมาก ด้านการดำเนินการในระดับมาก ด้านการประเมินผลตรวจสอบในระดับปานกลาง และด้านการแก้ไขปรับปรุงในระดับปานกลาง บทบาทเกี่ยวกับการนำโครงการมาปฏิบัติ ด้านการวางแผนในระดับปานกลาง ด้านการดำเนินการในระดับปานกลาง ด้านการประเมินผลตรวจสอบในระดับปานกลาง ด้านการแก้ไขปรับปรุงในระดับปานกลาง บทบาทเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของบุคลากร ด้านการวางแผนในระดับปานกลาง ด้านการดำเนินการในระดับปานกลาง ด้านการประเมินผลตรวจสอบในระดับปานกลาง ด้านการแก้ไขปรับปรุงในระดับปานกลาง บทบาทเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของบุคลากร ด้านการวางแผนในระดับปานกลาง ด้านการดำเนินการในระดับปานกลาง ด้านการประเมินผลตรวจสอบในระดับปานกลาง ด้านการแก้ไขปรับปรุงในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ต่อการส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดำริ (เศรษฐกิจพอเพียง) จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกตามระดับช่วงชั้นและประสิทธิภาพทั้งรายด้านและรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน และผลการทดสอบสมมติฐาน ไม่แตกต่างกัน

กันตยา มานะกุล (2550 : 77-78) การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาชุมชนบ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2 ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) 3 ตัว คือ คนอายุ 15 – 60 ปี อ่านออกเขียนภาษาไทยได้ เด็กอายุ 6 – 15 ปี ได้กินอาหารอย่างถูกต้องครบถ้วน และครอบครัวมีความอบอุ่น ซึ่งเป็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตตามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของคนในชุมชนบ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2 ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ซึ่งผู้วิจัยนำมาเป็นกรณีศึกษา โดยสอดคล้องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง กลุ่มตัวอย่าง เป็นคนในชุมชนข้างต้น จำนวน 20 คน ที่ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง(Purposive Sampling) ตามลักษณะของตัวชี้วัดที่จะศึกษา จากนั้น จึงทำการทดสอบความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับตัวชี้วัดทั้ง 3 ตัว และแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง วันระยะ 1 เดือนแล้วจึงทำ การทดสอบใหม่ด้วยแบบทดสอบเดิม เพื่อศึกษาว่า เวลาที่ผ่านมา 1 เดือน มีการเปลี่ยนแปลงความรู้เกี่ยวกับตัวชี้วัดและแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงบ้างหรือไม่ พบว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ผู้วิจัยจึงดำเนินการทดลองโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามตารางในแผนการสอนที่กำหนดไว้ โดยแบ่งออกเป็นการจัดกิจกรรมการสอน การอ่านออกและเขียนภาษาไทยได้ 40 ชั่วโมง กิจกรรมการกินอาหารถูกต้องครบถ้วน 60 ชั่วโมง

และกิจกรรมครอบครัวมีความอบอุ่น 40 ชั่วโมง รวม 140 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลในแต่ละกิจกรรม ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ผลการวิจัย พบว่า หลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการ 1) มีคะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบ ด้านการอ่านออกเขียนภาษาไทยได้ เพิ่มขึ้นร้อยละ 81.0 2) มีคะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบ ด้านการกินอาหารถูกต้องครบถ้วน เพิ่มขึ้นร้อยละ 77.9 และ 3) มีคะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบ ด้านครอบครัวมีความอบอุ่น เพิ่มขึ้นร้อยละ 79.4 นอกจากนี้ จากการสังเกตและสัมภาษณ์หลังเรียนพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจที่ถูกต้องและตระหนักถึงความสำคัญของการกินอาหารให้ถูกต้องครบถ้วน การสร้างครอบครัวให้มีความอบอุ่น ตลอดจนการนำเอาหลักการเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านจอมจันทร์ได้

ชวลิต จันทร์ศรี (2551 : 89-91) วิจัยเรื่อง สารระการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความจำเป็นของสารระการเรียนรู้ต่อการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวนทั้งสิ้น 353 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สารระการเรียนรู้ทั่วไปที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายสาระ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 สาระ คือ เงื่อนไขคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ด้านความขยัน ด้านความแบ่งปัน และด้านความอดทน ส่วนสารระการเรียนรู้อื่น ๆ อยู่ในระดับมากทุกสารระการเรียนรู้ 2) สารระการเรียนรู้เฉพาะช่วงชั้นที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับช่วงชั้นที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายสารระการเรียนรู้ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 สารระการเรียนรู้ คือ การทำความสะอาดร่างกายและการใช้สิ่งของที่มีอย่างประหยัดและคุ้มค่า ส่วนสารระการเรียนรู้อื่นๆ อยู่ในระดับมากทุกสารระการเรียนรู้ 3) สารระการเรียนรู้เฉพาะช่วงชั้นที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับช่วงชั้นที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายสารระการเรียนรู้ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 สารระการเรียนรู้ คือ ชีวิตมีคุณค่า ภูมิปัญญาของชุมชน ส่วนสารระการเรียนรู้อื่น ๆ อยู่ในระดับมากทุกสารระการเรียนรู้ 5) สารระการเรียนรู้เฉพาะช่วงชั้นที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับช่วงชั้นที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายสารระการเรียนรู้ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 สารระการเรียนรู้

คือ บ้านคือวิมานของเรา ชีวิตสดใสในชุมชนน่าอยู่ และการปลูกพืชผักสวนครัวในกระถาง ส่วน
 สาระการเรียนรู้อื่นๆ อยู่ในระดับมากทุกสาระการเรียนรู้ 6) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสาระ
 การเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 1 คือ
 วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีสารสนเทศ ช่วงชั้นที่ 2 คือ ภาษาอังกฤษกับ
 เศรษฐกิจพอเพียง และการปลูกผักสวนครัว รั้วกินได้ ช่วงชั้นที่ 3 คือ การรู้จักสามัคคี และการอยู่
 ดี กินดี และช่วงชั้นที่ 4 คือ จิตสำนึกสาธารณะ

ดาหวัน หุตางกูร (2551 : 96 - 99) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการบริหาร
 โรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 นครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2550 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธาน
 คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 304 คน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน
 ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครพนม เขต 2
 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา
 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน
 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร
 โรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนที่มีลักษณะการเปิดสอน
 ต่างกันโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

วชิราวุธ ปานพรม (2551 : 121-123) ได้ศึกษาสภาพและประสิทธิผลการจัด
 การศึกษาตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สังกัดสำนักงานเขต
 พื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจ
 พอเพียงของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนในโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพการจัด
 การศึกษาตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และ
 ครูผู้สอน ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับ มาก ประสิทธิภาพการจัด
 การศึกษาตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และ
 ครูผู้สอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับ มาก ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตาม
 แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน ด้าน
 การบริหารจัดการศึกษาอยู่ในระดับ มาก ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามแนวคิดปรัชญา
 เศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนโดยรวมและรายด้านไม่
 แตกต่างกัน

ตรีศูล พงษ์พันธ์ (2552 : 85-86) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินการบริหารจัดการศึกษา
 ตามหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 335 คน จำแนกในสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 134 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ 201 คน ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง 227 คน คิดเป็นร้อยละ 67.8 เป็นเพศชาย จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 32.2 เมื่อจำแนกตามอายุ อายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 65.4 อายุ 41 - 50 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 ประสบการณ์ทำงานมากกว่า 20 ปี จำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 88.4 เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 81.5 ระดับปริญญาตรี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 ส่วนใหญ่มีตำแหน่งครูผู้สอน จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 67.2 ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อระดับการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารจัดการศึกษาตามหลักความมีเหตุผล การบริหารจัดการศึกษาตามหลักการมีภูมิคุ้มกันในตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการบริหารจัดการศึกษาตามหลักพอประมาณ ไม่แตกต่างกัน

มงคล อินทรโชติ (2552 : 125-127) ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 ผลการวิจัย พบว่าการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามคุณลักษณะ ความ พอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกัน และ เงื่อนไขคุณธรรม เงื่อนไขความรู้ บริหารงาน 4 ด้านคือ การ บริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูต่อระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนโดย ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามเพศ พบว่ามีความคิดเห็น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่ามีความคิดเห็น แตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และจำแนกตามประสบการณ์ พบว่ามีความ

คิดเห็นไม่แตกต่างกัน สำหรับปัญหา อุปสรรค คือ ผู้บริหารเห็นว่าการทำงานบางงานเป็นเรื่องของครูบางกลุ่มไม่ใช่เรื่องของครูทั้งโรงเรียน ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เพ็ญภา อีรทองดี (2552 : 125 -128) การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง และประเภทของสถานศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่า ในด้านการบริหารงานทั่วไปยังขาดแคลนงบประมาณและขาดวิธีการในการประเมินโครงการ ด้านวิชาการพบปัญหาในการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล ส่วนด้านบุคลากรนั้นยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสถานศึกษายังไม่ให้ความสำคัญในการดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

ธนิตา ลอยพโยม (2552 : 102-105) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลวิจัยพบว่า สภาพการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน จากการเปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกัน ทางด้านปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 คือชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานร่วมกับสถานศึกษาเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การพัฒนาที่แท้จริง และยังไม่มียุทธศาสตร์ที่สามารถวัดประเมินผลการดำเนินการในสถานศึกษาได้อย่างครอบคลุมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เถาว์วัลย์ รองทอง (2552 : 134 - 135) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 จากการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนที่มีช่วงชั้นที่ทำการสอนแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แนวทางการยกระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มี 2 ด้าน คือ 1) ด้านบริหารการศึกษา คือ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่โรงเรียนโดยเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร โดยสอดคล้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ให้สอดคล้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น ให้มีระบบนิเทศภายในเพื่อพัฒนาบุคลากรให้สามารถจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ส่งเสริมการนิเทศของสำนักงานเขตพื้นที่ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโรงเรียน 2) ด้านหลักสูตรและการสอน ได้แก่โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยสอดคล้องเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรเป็นระยะนำปัญหามาปรับปรุงให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมกิจกรรมเสริมความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชั้นเรียน มีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมการจัดระบบการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นระยะ ๆ ทั้งภายในโรงเรียน สาธารณะชน และหน่วยงานต้นสังกัด

ประสาน พิทักษ์โกศล (2552 : 105 - 106) ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยน้อยไปหามาก ดังนี้ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารวิชาการ

2. การวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 จำแนกตามสภาพกลุ่มตัวอย่างพบว่าผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นว่าประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารวิชาการแตกต่างกันที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

3. การวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่จำแนกตามลักษณะที่เปิดสอนของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างพบว่าผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่อยู่ในโรงเรียนที่มีลักษณะการเปิดสอนที่แตกต่างกันมีความเห็นว่างานประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รัชดา ทองสุข (2552 : 112-113) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 จากการวิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. การรับรู้การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความมีเหตุผล และด้านความพอประมาณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

1.1 การรับรู้การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ด้านความพอประมาณ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดองค์การ ด้านการอำนวยความสะดวกหรือการชี้้นำด้านการวางแผน และด้านการควบคุม

1.2 การรับรู้การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ด้านความมีเหตุผล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อย พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดองค์การ ด้านการอำนวยความสะดวก หรือการชี้นำด้านการวางแผน และด้านการควบคุม

1.3 การรับรู้การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดองค์การ ด้านการอำนวยความสะดวกหรือการชี้นำ ด้านการวางแผน และด้านการควบคุม

2. ผลการเปรียบเทียบการรับรู้การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 ที่มีสถานภาพต่างกัน คือ สถานศึกษาทั่วไป และสถานศึกษาแกนนำ พบว่าโดยรวม และรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรสกุล เขตจันทน์ (2553 : 67-70) ได้ศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 4 ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปจากการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษามีการปฏิบัติในระดับ มาก ทั้งผู้บริหาร ครู และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน โดยรวมแล้วสถานศึกษาปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ในทุกด้าน เรียงตามลำดับการปฏิบัติจากมากไปหาน้อยคือด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารทั่วไป และด้านการบริหารงานบุคคล โดยมีข้อเสนอแนะคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษาและศึกษานิเทศน์พัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ควรจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนในการออกแบบการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระต่าง ๆ และจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและโรงเรียนควรสร้างความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกในการสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

งานวิจัยต่างประเทศ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่เกิดขึ้นในสังคมประเทศไทย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงไม่แพร่หลายในต่างประเทศ จึงได้นำเสนองานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้

สทาเฮล (Stahal. 2001 : 583 -589) ได้ศึกษา เรื่องกลยุทธ์พอเพียงเพื่อความยั่งยืน สิ่งจูงใจในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ พบว่า ในอดีตกลยุทธ์ทางธุรกิจได้มุ่งเป้าไปในทางการเพิ่มประสิทธิภาพและต่อมาเป็นประสิทธิภาพทางทรัพยากรและกระบวนการผลิต เรื่องดังกล่าวนี้ นำไปสู่การแข่งขันที่สูงมากของอุตสาหกรรมและการลดลงของทรัพยากรที่จำเป็นต่อการผลิตสินค้า แต่อย่างไรก็ตามกลยุทธ์เหล่านี้ได้เกิดความผิดพลาดนำไปสู่การหยุดการบริโภครักษาทรัพยากรทั้งหมดที่ถูกวัดโดยน้ำหนัก ของการบริโภครักษาทรัพยากรต่อหัวต่อปีในระดับชาติ และจำนวนการสิ้นเปลืองทั้งหมดการศึกษานี้เป็นการพูดถึงกลยุทธ์ใหม่ในการสร้างความร่วมมือที่มุ่งเป้าไปที่ความต้องการที่พอเพียงถ้าเราต้องการความสำเร็จที่ยั่งยืนและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ในภาครัฐนโยบายทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่เป็นความต้องการเหมือนกับนโยบายการจัดการเพื่อสาธารณะใหม่ ในทางวิชาการให้ความระมัดระวังต่อเศรษฐกิจที่มีความผันผวน จะอยู่บนพื้นฐานการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ รวมทั้งทรัพยากรและข้อตกลงร่วมกัน ที่จะได้รับการพัฒนาแทนที่ทฤษฎีแนวคิดในปัจจุบันของทฤษฎีแม่น้ำที่อยู่บนพื้นฐานสินค้าฟรี(ธรรมชาติ)และการไหลที่ดีที่สุดของกระบวนการผลิต

ซาง กิล คิม (Kim. 2001 : 1-10) แห่งสถาบันเศรษฐกิจชนบท ประเทศเกาหลี ได้ศึกษานโยบายการพัฒนาการเกษตรและสิ่งแวดล้อมของประเทศเกาหลีพบว่า การสร้างผลผลิตจากเกษตรกรรมไม่สัมพันธ์กันกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ไม่เอื้อในทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เป็นการเกษตรแบบปิดที่ต้องนำเอาสัตว์ ที่ดิน และทรัพยากรที่จำเป็นนำไปใช้ จึงได้เสนอแนวทางการจัดการฟาร์มระบบนิเวศวิทยาในระดับพื้นที่และประเทศ โครงการสำคัญของสิ่งแวดล้อมถูกนำเสนอเพื่อเกษตรกรรม เป็นการเปลี่ยน ปรับบริบทคุณภาพดิน คุณภาพน้ำ คุณภาพอากาศ และความหลากหลายของระบบนิเวศน์ ระบบการจัดการฟาร์มดังกล่าวคำนึงถึงการจัดการน้ำและดินให้ยั่งยืน กิจกรรมการผลิตเกษตรต้องสามารถกำจัดมลพิษหรือความสกปรกของน้ำได้อย่างหลากหลาย ในความสมดุลธรรมชาติ ดิน และแร่ธาตุ เป็นความสัมพันธ์กันระหว่างการเกษตรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งใช้เทคนิคที่สอดคล้องกันในการผลิตที่ต้องนำทรัพยากรมาใช้ โดยให้คำนึงถึงสภาพความสมดุลของสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก แม้ผลผลิตด้านการเกษตรจะอยู่ที่ระดับต่ำแต่ผลดังกล่าวจะไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญ ในการทำการเกษตรให้สัมพันธ์กับความสมดุลของสิ่งแวดล้อมควรเริ่มจาก การเกษตรแบบผสมผสาน คือการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การนำเสนอ นโยบายสิ่งแวดล้อมดังกล่าวคือการไม่ทำให้เกิดมลพิษจากการออกแบบการปล่อยน้ำจากฟาร์มให้มีคุณภาพก่อนทิ้ง กำหนดราคาค่ารักษาสิ่งแวดล้อมในลักษณะกระบวนการที่ต้องสร้างความยั่งยืน

กลับคืนมา ตามปริมาณผู้ทำลาย โดยคิดจากการต้นทุนใช้ทรัพยากรเป็นฐาน สำหรับการเกษตรที่เอื้อประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมหรือสร้างคุณภาพการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมจะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและยกเว้นค่ารักษาสิ่งแวดล้อม ปรชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่นำสู่ความสุขพอเพียงได้นั้น

ลัมเบอร์ตัน(Lambertson. 2005 : 53-68) ได้ศึกษาเรื่อง ความพอเพียงอย่างยั่งยืน ความตรงกันภายในของรูปแบบความยั่งยืนพบว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางไปทั่วโลก ซึ่งเป็นเป้าหมายที่เหมาะสมสำหรับมนุษยชาติ และการนำแนวคิดทั้งระบบภาครัฐและเอกชนได้แสดงให้เห็นถึงความยุ่งยากที่เกี่ยวข้องในบางส่วนที่นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างมิติทางนิเวศวิทยา สังคมและเศรษฐกิจที่รวมกันอยู่ภายใน การแปลความหมายร่วมกันของการพัฒนาอย่างยั่งยืน การศึกษาครั้งนี้เป็นการพรรณาดังรูปแบบความยั่งยืนที่มีความชัดเจนและมีแนวทางเพื่อทำการตัดสินใจเป็นการแทนที่ของมุมมองเศรษฐกิจใหม่ของแนวทางตะวันตกซึ่งภายในแปลความหมายส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่อ้างถึงความพอต่ออย่างยั่งยืน ข้อเสนอของการศึกษานี้คือแนวคิดความพอเพียงอย่างยั่งยืนจะเป็นการเสริมให้มุมมองของกฎเกณฑ์ทางเศรษฐกิจแนวใหม่ไปกำหนดอุปสรรคต่อความสำเร็จในวัตถุประสงค์ทางสังคมและนิเวศวิทยาที่จะถูกนำไปสู่การแปลความหมายร่วมกันของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

มูลนิธิเศรษฐกิจใหม่ (New Economics Foundation. 2006 : Website) ได้ศึกษาดัชนีในการชี้วัดความสุขและเสนอผลการจัดอันดับประเทศที่มีความสุขในการอาศัยอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมกับความกินดีอยู่ดีตามดัชนีชี้วัด คือ สภาพความเป็นอยู่ผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมความพอใจในการมีชีวิตอยู่ ความคาดหวังที่เป็นไปได้ในชีวิต มีสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมกับจำนวนประชากร และอัตราปริมาณการบริโภคพลังงาน ผลการศึกษาพบว่า ประเทศวานูอาตู มีผลิตภาพที่แสดงถึงความสำเร็จในการดูแลประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ตามสภาพของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม โดยประชาชนพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ของตนตามสภาพใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม พอใจในสิ่งที่ เป็นอยู่ไม่บริโภคนิยม และมีความหวังดีต่อกันและกันในชุมชน มูลนิธิเศรษฐกิจใหม่ได้เสนอว่าการ มีความสุขระดับประเทศนั้นต้องกำจัดความยากจนให้หมดก่อน สนับสนุนการดำเนินชีวิตปกติอย่างรู้คุณค่า และกำหนดขอบเขตการใช้ทรัพยากรและจัดการกับทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม ซึ่ง การศึกษาที่กล่าวมาเป็นลักษณะของเนื้อหาองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมุ่งเน้นการอยู่อย่างมีความสุขภายใต้ขีดความสามารถของบุคคล

มีความเข้มแข็ง สมานฉันท์ มีพลังความเข้มแข็ง มีพลังความสามัคคี ซึ่งหลักในการพัฒนานั้น จุดเน้นที่สำคัญคือ พัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ ความรอบคอบ ความรู้เท่าทัน ทั้งนี้การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินงานต่าง ๆ นั้น ผู้นำไปประยุกต์ใช้ต้องมีความรู้ มีความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย มีความโปร่งใสในการบริหารจัดการ มีความรับผิดชอบ มีความประหยัด ซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีความโลภ ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และบริหารจัดการสถานศึกษาสามารถนำมาใช้ครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืนในส่วนของปัญหาและแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา สามารถใช้ในการเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้และบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีคุณภาพและเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินของสถานศึกษาปกติเป็นสถานศึกษาดั้งเดิมที่มีการจัดการเรียนรู้และบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือสถานศึกษาดั้งเดิมที่มีการจัดการเรียนรู้และบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะพัฒนาเป็นศูนย์การจัดการเรียนรู้และบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการต่อไป